

Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2018

Michal Lutovský a kol.

Část druhého svazku Archeologie ve středních Čechách každoročně vyplňuje přehled výsledků terénních výzkumů provedených Ústavem archeologické památkové péče středních Čech, které proběhly v předšlém kalendářním roce. Na následujících stránkách vedoucí jednotlivých výzkumů stručnou, informativní formou představují výsledky své práce za rok 2018. Jak je zvykem, jde pouze o předběžnou informaci o terénních aktivitách, a bylo tedy ponecháno na jednotlivých autorech, kolik podrobností pro tuto formu publikace poskytnou. Shodná zůstává základní charakteristika každého hesla v podobě úvodních tří bodů:

1. Upřesnění polohy výzkumu v rámci katastru (ulice, parcelní číslo apod.); některá z forem přesnější polohopisné identifikace.
2. Druh akce.
3. Stručná charakteristika archeologického zjištění; případně odkaz na vyobrazení.

Následující přehled zahrnuje informace o celkem 71 terénních výzkumech, které pod vedením archeologů z ÚAPPSČ¹ proběhly v roce 2018 na katastrálním území 57 obcí 8 okresů Středočeského kraje (*mapa 1*).² Naší snahou přitom bylo zveřejnit všechna pozitivní zjištění; vedle rozsáhlejších odkrytí tu lze proto nalézt i drobné akce zachycující kupříkladu jen fragment kulturní vrstvy či blíže nedatovanou pravěkou situaci. Jednotlivým výzkumům byla pro účely této publikace přiřazena čísla, která nesouvisí s oficiálními čísly akcí v úřední agendě naší instituce. Z pochopitelných důvodů nejsou do přehledu zahrnuty stovky akcí s negativním výsledkem.

Michal Lutovský

¹ L. Baloun: 4, 5, 17, 37, 38, 53, 55, 66, 67; Z. Beneš: 8–10, 20, 24–26, 31, 46, 48, 57, 62; I. Benková: 49; J. Bernat: 14, 23, 30, 35, 43–45, 59, 60, 63, 68; J. Dufek: 34, 57, 62; J. Frolík: 11, 12; T. Chlup: 14, 47; J. Kopřivová: 1, 2, 13, 36, 39–41, 70, 71; L. Kos: 18, 42, 50, 51, 56; M. Kukla: 3, 16, 64; L. Mattiello: 19, 52, 65; E. Němcová: 15, 34; T. Polišínský: 21, 61; L. Smejtek: 32, 45; D. Šťastný: 6, 28, 29; V. Volf: 7, 27, 33, 54, 58; P. Zemanová: 22, 69.

² Rozdělení katastrálních území zasažených v roce 2018 archeologickým výzkumem ÚAPPSČ podle okresů:

Beroun: 3, 21, 61;

Kladno: 7, 27, 58;

Kolín: 6, 8–12, 14, 24–26, 28, 29, 46–49;

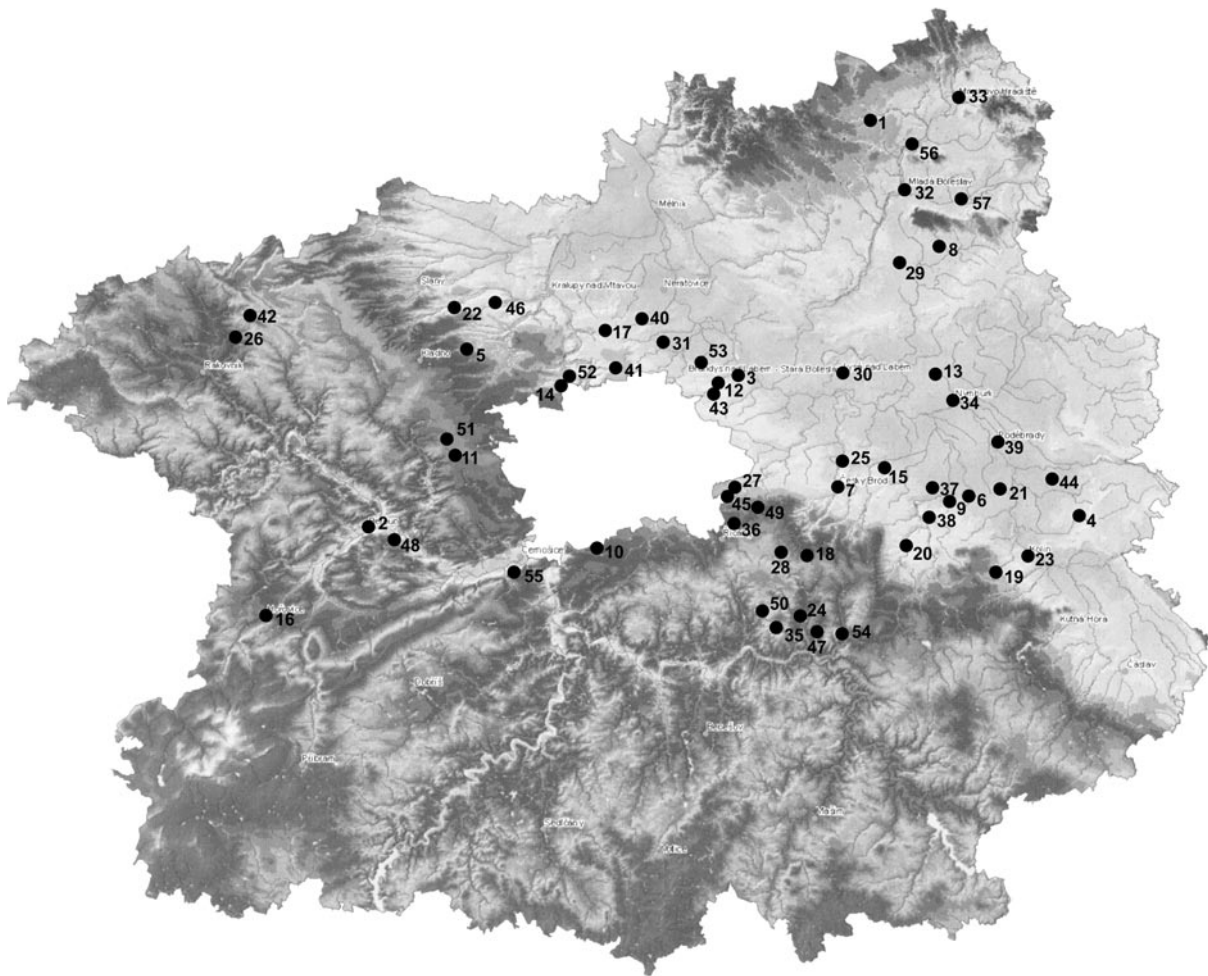
Mladá Boleslav: 1, 2, 13, 36, 39–41, 70, 71;

Nymburk: 18, 20, 31, 32, 37, 42, 50, 51, 56;

Praha-východ: 4, 5, 17, 22, 23, 30, 34, 35, 38, 43–45, 52, 53, 55, 57, 59, 60, 62, 63, 66–68;

Praha-západ: 15, 16, 19, 64, 65, 69;

Rakovník: 33, 54.

Mapa 1. Středočeský kraj. 1. Bělá pod Bezdězem, okr. Mladá Boleslav; 2. Beroun, okr. Beroun; 3. Brandýs nad Labem. Praha-východ; 4. Býchory, okr. Kolín; 5. Buštěhrad, okr. Kladno; 6. Cerhenice, okr. Kolín; 7. Český Brod, okr. Kolín; 8. Dobruvice, okr. Mladá Boleslav; 9. Dobřichov, okr. Kolín; 10. Dolní Břežany, okr. Praha-západ; 11. Drahelčice, okr. Praha-západ; 12. Dřevčice, okr. Praha-východ; 13. Dvory u Nymburka, okr. Nymburk; 14. Horoměřice, okr. Praha-západ; 15. Hořany, okr. Nymburk; 16. Hořovice, okr. Beroun; 17. Hořtice, okr. Praha-východ; 18. Jevany, okr. Praha-východ; 19. Kbel u Ratboře, okr. Kolín; 20. Klášterní Skalice, okr. Kolín; 21. Klipec, okr. Kolín; 22. Knovíz, okr. Kladno; 23. Kolín, okr. Kolín; 24. Kostelní Střimelice, okr. Praha-východ; 25. Kounice, okr. Nymburk; 26. Krušovice, okr. Rakovník; 27. Květnice, okr. Praha-východ; 28. Louňovice, okr. Praha-východ; 29. Luštěnice, okr. Mladá Boleslav; 30. Lysá nad Labem, okr. Nymburk; 31. Měšice u Prahy, okr. Praha-východ; 32. Mladá Boleslav, okr. Mladá Boleslav; 33. Mnichovo Hradiště, okr. Mladá Boleslav; 34. Nymburk, okr. Nymburk; 35. Ondřejov u Prahy, okr. Praha-východ; 36. Pacov u Říčan, okr. Praha-východ; 37. Pečky, okr. Kolín; 38. Plaňany, okr. Kolín; 39. Poděbrady, okr. Nymburk; 40. Předboj, okr. Praha-východ; 41. Přemyšlení, okr. Praha-východ; 42. Přerubnice, okr. Rakovník; 43. Radonice u Prahy, okr. Praha-východ; 44. Sány, okr. Nymburk; 45. Sibřina, okr. Praha-východ; 46. Slatina, okr. Kladno; 47. Stříbrná Skalice, okr. Praha-východ; 48. Tetín, okr. Beroun; 49. Třebohostice u Škvorce, okr. Praha-východ; 50. Třemblat, okr. Praha-východ; 51. Úhonice, okr. Praha-západ; 52. Únětice, okr. Praha-západ; 53. Veleň, okr. Praha-východ; 54. Vlkančice, okr. Praha-východ; 55. Všeruby, okr. Praha-západ; 56. Zvířetice, okr. Mladá Boleslav; 57. Židněves, okr. Mladá Boleslav.

1. Bělá pod Bezdězem, okr. Mladá Boleslav

1. Nádvoří zámku Bělá pod Bezdězem, parc. č. 1; S-JTSK (linie): 709338/1001089, 709332/1001074, 709363/1001058.

2. Odvedení dešťových vod z nádvoří a oprava kanalizace.

3. Novověk.

V rámci oprav poškozené kanalizace byla v prostoru nádvoří zdokumentována část výkopu, kterým byly odhaleny neporušené vrstvy novověkého stáří a cihlové zdivo v hloubce 1,2 m pod úroveň současného terénu. Z jednotlivých vrstev pak byly získány fragmenty keramiky a kachlů.

Jana Kopřivová

2. Bělá pod Bezdězem, okr. Mladá Boleslav

1. Tyršova ulice, u kaple Nejsvětější Trojice, parc. č. 2099/5; S-JTSK (plocha): 710154/1000539, 710159/1000545, 710152/1000550, 710150/1000549, 710152/1000539.

2. Rekonstrukce chodníku.

3. Část hřbitova bělského kláštera; 17.–18. století; obr. 1.

V souvislosti s rekonstrukcí chodníku pro pěší v Tyršově ulici (u kaple Nejsvětější Trojice) narazila stavba již po odstranění zpevněných ploch na lidské kosti. Po ruční skrývce v kombinaci s mechanizací bylo identifikováno celkem osm lidských koster, které byly ve většině případů v torzovitém stavu. Některé byly porušeny výkopy pro elektrické vedení či stavbou plotu k přiléhajícímu rodinnému domu, ostatní pak předchozími úpravami terénu v okolí kaple. Pouze v jednom případě se podařilo identifikovat hrobovou jámu, v ostatních případech to nebylo možné. S největší pravděpodobností se zde pohřbívalo etážovitým způsobem, avšak cílem výzkumu bylo zachránit zbytky hrobů, které byly bezprostředně ohroženy stavbou. Kromě lidských kostí nebyl získán žádný materiál. Záchraným archeologickým výzkumem byla prozkoumána část hřbitova (dnes již zrušeného) náležejícího původně k bělskému klášteru. Hřbitov se původně nacházel za hradbami města a byli zde pravděpodobně pohřbívaní obyvatelé vesnic, které ke klášteru náležely. Jeho fungování spadá do období 17.–18. století.

Jana Kopřivová

Obr. 1. Bělá pod Bezdězem. Část odkrytého hřbitova.

3. Beroun, okr. Beroun

1. Zámečnická ul., mezi čp. 4 a 5, parc. č. 1148; S-JTSK: 759263/1046920.

2. Výstavba ateliéru, dokumentace základových pasů.

3. Vrstva, objekt; pozdní středověk až novověk; obr. 2.

V základových pasech pro stavbu ateliéru těsně přiléhajícího k severnímu okraji městského opevnění bylo nalezeno větší množství fragmentů keramiky z různých fází pozdního středověku až novověku, a to jak z kulturní vrstvy, tak z blíže neurčitelného objektu. Mezi nálezy byl i zlomek reliéfního kachle s motivem Panny Marie adorované anděly, s analogiemi na Týřově, Karlštejně, Křivoklátě a Novém Strašecí.

Milan Kukla

Obr. 2. Beroun. Panna Maria adorovaná anděly. 15. století.

4. Brandýs nad Labem, okr. Praha-východ

1. Ulice Na Tvrzi (Vrábí), parc. č. 1881, před č. p. 1096 a 1097; S-JTSK: 725186/1035370, 725186/1035354.

2. Výkop pro kabel nízkého napětí.

3. Starší doba bronzová – starší doba železná.

Počátkem září byla zahájena rozsáhlá rekonstrukce elektrického vedení nízkého napětí v ulici Zahradní, Na Tvrzi a U Přelízky. Liniové výkopy byly prováděny ručně bez použití těžké mechanizace. V průběhu výkopů v ul. Zahradní bylo na odkopaně zemině posbíráno několik zlomků pravěké keramiky. Všechny tyto nálezy však postrádaly bližší nálezové okolnosti a výkopy ve svém průběhu nedosahovaly geologického podloží. Odlišná situace nastala v prostoru napojení ulice Zahradní na ul. Na Tvrzi, kde bylo možné pozorovat razantní úbytek nadložních vrstev. Skladba současné vozovky zde nasedala přímo na podloží tvořené váťými sprašemi okrové barvy. Identifikace pravěkých situací byla proto velice snadná. Výkop pro el. kabel narušil dva středně velké objekty vyplněné tmavě hnědými jílovitými uloženinami. Kresebná dokumentace objektů byla provedena

pouze v rámci liniového výkopu. Při začišťování jednotlivých archeologických situací se podařilo shromáždit jen několik málo keramických zlomků nádob, které však nedovolovaly soubor jako celek lépe chronologicky zařadit. V obecně rovině lze keramický soubor začlenit do širšího časového horizontu starší doby bronzové až starší doby železné.

Lukáš Baloun

5. Brandýs nad Labem, okr. Praha-východ

1. Ulice Plantáž – zámek Brandýs n. Labem, č. p. 402; S-JTSK: 723929/1034362

2. Rekonstrukce interiéru zámecké kaple, plošný odkryv, sondy.

3. Renaissance až 19. století; *obr. 3.*

Stavební úpravy podlahových krytin v prostoru zámecké kaple a jejím okolí byly vyvolány havárií požárního hydrantu. Voda, která protékala interiéry zámku, se opětovně ztrácela v podlaže a klenebních zásypech severního křídla. Dlouhodobě zvýšená vlhkost v dřevěných konstrukcích probudila k životu spóry dřevokazných hub, které se významně podílely na destrukci podlahových konstrukcí. Před demontáží nejmladší podlahové vrstvy tvořené parketami s vídeňským křížem byla na mnoha místech povrchu patrna nestabilní a silně narušená místa. Po sejmutí parket a podkladové prkenné podlahy pracovníky odborné firmy došlo k odhalení nosných trámových polštářů uložených do nesourodého stavebního zásypu. Současně s podkladovými trámy, se objevilo také několik dalších zděných konstrukcí souvisejících se stavebním vývojem daného prostoru: základ pro kachlová kamna nalezený těsně pod parketami nebo zbytky mladší příčky rozčleňující prostor ve dvě včetně reliktu spodní (prahové) části zárubně v místě původního dveřního otvoru. V průběhu začišťování vložené příčky vyšlo najevo, že tato na cihlu zděná konstrukce byla založena na mohutném dubovém trámu, pro který bylo nutné vyhloubit široký základový výkop. Tímto zásahem došlo k narušení starší, pravděpodobně renesanční (?) podlahy, tvořené litou maltovou směsí o mocnosti 10–13 cm. Uprostřed příčky v prostoru předpokládaného vchodu byla navíc nalezena přizděná kamenná konstrukce tvořená třemi vynášecími pasy, které dle stratigrafických souvislostí náležely do stejné stavební fáze jako vestavba

Obr. 3. Brandýs nad Labem. Situace pod odkrytou podlahou (základ pro kachlová kamna).

zmíněné příčky. Účel této zděné konstrukce je však zatím nejasný.

V celém prostoru bývalé zámecké kaple bylo v průběhu rekonstrukce podlahy odhaleno značné množství stavebních detailů, které se společně s uvedenými konstrukcemi staly nedílnou součástí stavebně historického průzkumu. Současně s detailní kresebnou a fotografickou dokumentací byl proveden i odběr vzorků pro dendrochronologickou analýzu.

Lukáš Baloun

6. Býchory, okr. Kolín

1. Poloha Pod Horkou, parc. č. 274/112; S-JTSK (okolí bodu): 682780/1053625.

2. Základy rodinného domu, základové pasy.

3. Spodek mělce zahloubeného objektu, ojedinělé drobné nálezy; pravděpodobně starší až mladší doba železná.

Základové pasy rodinného domu hloubeny do slínovcového podloží. Při SZ stěně skrývky (hl. 30/35 cm) pro vjezd (v navážkách) a parkovací plochu SZ u domu zachycen pod ornici půdorysně nepravidelný spodek zahloubeného objektu (cca 3,4 × 2,6 m, hl. 5–10 cm, zvlněné dno, původně zřejmě JV roh obdélníkovitého objektu), s tmavě hnědošedou výplní s ojedinělými hrudkami mazanice.

Dražen Šťastný

7. Buštěhrad, okr. Kladno

1. Parc. č. 1646/1; S-JTSK (mezi body): 758240/1032828, 758116/1032796, 758075/1032874, 758205/1032940.

2. Rodinné domy, výstavba komunikací a IS pro obytný soubor.

3. Pravěk, polykulturní sídliště, novověká cihelna.

Dohled při skrývce ornice pro výstavbu komunikací nově budovaného komplexu rodinných domů zachytil řadu objektů s tmavou výplní zahloubených do světlého sprašového podloží, nepočtené z povrchu sebrané zlomky keramiky ukazovaly na pravěké stáří objektů. V jižní části skrývek se zahlubovaly silně propálené stěny obdélné pece – novověké cihelny. Na dohledem objevené lokalitě proběhl následně záchranný archeologický výzkum, realizovaný jinou oprávněnou organizací.

Vojtěch Volf

8. Cerhenice, okr. Kolín

1. Ul. Antonína Hampla, parc. č. 338/35; S-JTSK (mezi body): 695785/1050407, 695768/1050414, 695775/1050432, 695794/1050424.

2. Stavba RD.

3. Sídliště, zahloubené objekty; starší pravěk.

Při kontrole základových pasů novostavby rodinného domu byly zjištěny dva archeologické objekty pravěkého stáří. Oba byly fotograficky a kresebně zdokumentovány a vzorkovány kvůli zajištění datovacího materiálu. To se v případě objektu 1 (zásobní jáma) podařilo a nyní lze předběžně tento objekt datovat do pozdní doby kamenné až starší doby bronzové. Objekty interpretujeme

jako pozůstatky sídliště. Podobně datované nálezy byly dokumentovány během záchranného archeologického výzkumu ÚAPPSC v ul. Za Dráhou v roce 2010 (*Vávra – Šťastný 2011a*).

Zdeněk Beneš

9. Cerhenice, okr. Kolín

1. Poloha Na Štěpnici, na východním okraji obce na staveništi bytových domů; parc. č. 246/1.
2. Štěpnice 246/2-12 TS, úprava.
3. Sídliště, doba bronzová; zlomky keramiky a zvířecích kostí.

Dohled rýhy kNN podél vnější hrany příjezdové komunikace k novému staveništi bytových a rodinných domů umožnil objevit jeden archeologický objekt, který byl protnut 30 cm širokým a 90 cm hlubokým výkopem. Profily jižní i severní hrany byly fotograficky i kresebně dokumentovány a geodeticky zaměřeny. Nachází se na souřadnicích YX S-JTSK: 696394/1050854 a 696395/1050853. Vzorkování jeho výplně přineslo několik zlomků keramických nádob, které je možné datovat nejspíše do doby bronzové. Je třeba poznamenat, že na ploše komunikace (parc. č. 246/1) proběhl záchranný archeologický výzkum ÚAPPSC v letech 2008–2010 (*Vávra – Šťastný 2010a; 2010b*) a na vnitřní ploše staveniště (parc. č. 246/2 a 246/16) pak v roce 2015 (*Beneš 2016*). Odhaleny zde byly hroby z mladší doby bronzové a doby stěhování národů, ale také pozůstatky sídliště ze starší doby bronzové a raného středověku. Objekt zjištěný během současné kontroly kNN tak představuje pouze malou část již zjištěného pravěkého pohřebního a sídelního areálu.

Zdeněk Beneš

10. Cerhenice, okr. Kolín

1. Poloha Na Štěpnici, na V okraji obce podél příjezdové cesty ke staveništi bytových domů; parc. č. 218/1, 241.
2. Přeložka venk. vedení VN.
3. Pohřebiště, mladší doba bronzová; zlomky keramiky.

Dohled rýhy kNN podél východního okraje příjezdové komunikace k novému staveništi bytových a rodinných domů přinesl objev jednoho tvarově nevýrazného archeologického objektu, který byl protnut 50 cm širokým a až 130 cm hlubokým výkopem. Objekt se jevil pouze na západním profilu rýhy a představoval skrumáž velkých zlomků keramiky na bázi černošedého jílovito-hlinitého nadloží v hloubce 80 cm. V daném místě byla situace začištěna a fotograficky zdokumentována. Nálezy byly z profilu vybrány a objekt byl zaměřen turistickou GPS na bod WGS-84 N 50°04.281', E 015°04.759'. Jedná se patrně o orbou rozrušený žárový hrob z mladší doby bronzové, který tak souvisí s částí nekropole zkoumané na místě komunikace a bytových domů v poloze Na Štěpnici postupně v letech 2008–2010 a 2015 (*Vávra – Šťastný 2010a; 2011b; Beneš 2016*).

Zdeněk Beneš

11. Český Brod, okr. Kolín

1. Tyršova ulice; č. parc. 923/13; S-JTSK (mezi body): 712003/1048659; 712037/1048617.

2. Pokládka kanelů a rekonstrukce části chodníku.
3. Souvrství; novověk.

Výkop pro kabel propojoval objekt sokolovny (čp. 314) a městského úřadu (čp. 70). Pod povrchovou dlažbou s podsypem a níže ostrůvkovitě dochovanou vrstvou škváry (celková mocnost 0,3 m) zachytil rezavě hnědou jílovitou vrstvu s ojedinělými zlomky keramiky 19. století a s povrchem jedné rozrušené zdi z opuky. Báze této vrstvy nebylo dosaženo. Nalezená vrstva je planýrkou, překrývající zaniklou středověkou zástavbu, která se nachází hlouběji. Tyršova ulice byla vyměřena dodatečně v 19. století na místě zbořené zástavby.

Jan Frolík

12. Český Brod, okr. Kolín

1. Zborovská ulice; č. parc. 172/3; S-JTSK 711661/1048483.
2. Parkovací dům v areálu bývalých ZZN; zjišťovací sondáž.
3. Vrcholný středověk až novověk (14.–20. století); město/předměstí, zděná stavba, souvrství; obr. 4 a 5.

Zjišťovací sondáž v ploše plánovaného parkovacího domu. Vyhlobena byla sonda, která ve směru východ-západ protнула plochu plánovaného objektu (10 × 2 m – obr. 4). Pod současným asfaltem a starší dlažbou ze žulových kostek se nacházelo souvrství o mocnosti 1,5 až 2 m. Jeho horní část (mocnost cca 0,5 m) tvořily pozůstatky zděné budovy včetně podkladu původní podlahy a planýrky z 19.–20. století. Pod nimi se nacházelo souvrství jílovitých hlín, proložené lokálními proplásky či vrstvičkami (zejména ve východní části sondy) s keramikou 16.–18. století (obr. 5). Vrstvy se skláněly směrem k východu při mocnosti až 1 m. Nejhlouběji situované vrstvy

Obr. 4. Český Brod, Zborovská ulice. Celkový pohled na sondu od východu. Foto J. Frolík.

Obr. 5. Český Brod, Zborovská ulice. Sonda 4, severní profil. Dole souvrství náplavů, proložené hrubšími smetštinými vrstvami (16./18. století), na něm černá vyrovnávací vrstva (19. století) a písčité podklad podlahy zaniklé stavby (19. století). Foto J. Kaplan.

(mocnost až 0,6 m) tvořily jílovité hlíny s ojedinělými zlomky keramiky (nejstarší již ze 14. století). Horní část souvrství s nálezy z 16. století a mladšími vyrovnávala jakousi depresi, situovanou na východní straně plochy budoucího parkovacího domu s ojedinělými objekty neurčitého charakteru (jamky, žlab). Po zarovnání začala být plocha využívána k sídlištním aktivitám, které se musely vyrovnat s blátivým charakterem vrstev. Nejnižší zkoumané vrstvy pravděpodobně vznikly přírodním procesem (samovolné zaplňování zmíněné deprese?), ale s uloženinami, které již byly kontaminovány činností člověka.

Jan Frolík

13. Dobruška, okr. Mladá Boleslav

1. Tyršova ulice, parc. č. 1685/1, 1685/35, souřadnice S-JTSK (Y/ X) plocha: 701190/1017361, 701245/1017591, 701226/1017556, 701124/1017580, 701015/1017640, 700992/1017634, 701012/1017631, 701032/1017618, 700973/1017511; 700851/1017539, 700858/1017535, 700863/1017544, 700984/1017490, 701043/1017492, 701199/1017453, 701203/1017464, 701124/1017570, 701042/1017613, 700990/1017520.
2. Výstavba technické a dopravní infrastruktury: vodovod, kanalizace a komunikace se záměrem budoucí výstavby 43 rodinných domů.
3. Sídlištní objekty a kostrový hrob ze starší doby bronzové, sídlištní objekty z mladší doby římské. Od června do října 2018 probíhal záchranný archeologický výzkum při zasíťování nové lokality pro budoucí výstavbu 43 rodinných domů jižně od Tyršovy ulice v Dobrušce. Samotný archeologický výzkum probíhal ve dvou etapách. V první etapě byl zmapován terén pod budoucími komunikacemi, při druhé etapě se výzkum soustředil na výkopy pro splaškovou i dešťovou kanalizaci a vodu. Plocha budoucí komunikace byla skryta mechanicky na úroveň podloží. Po plošné skrývce bylo identifikováno

několik koncentrací archeologických objektů v celkovém počtu 399. Převážná část byla zastoupena sloupovými jámami, z větších objektů pak můžeme jmenovat hliníky, zásobní jámy, žlaby, z těch méně častých pak pec či hrob. Objekty z doby římské byly situovány v západní a východní části plochy. Objekty z doby bronzové tvořily dvě koncentrace ve středu a severozápadní části plochy. Navzájem se objekty z různých období pravěku neporušovaly. Získaný materiál byl převážně tvořen fragmenty keramiky a mazanice s otisky konstrukčních prvků staveb, výjimkou však nebyly ani celé nádoby či zvířecí kosti. Výjimečnými nálezy jsou železné zemědělské nástroje (rádlo a srp) nebo zlomek kostěného hřebene pocházející z objektů datovaných do mladší doby římské. Do budoucna můžeme na lokalitě očekávat další stavební činnost v podobě výstavby jednotlivých rodinných domů a pravděpodobně je taktéž rozšíření již zasíťovaného území a výstavba obslužných komunikací. Lokalita bude i nadále sledována.

Jana Kopřivová

14. Dobruška, okr. Kolín

1. Okolí kostela Nejsvětější Trojice, parc. č. 38, 39/15, 39/9, 39/1, 39/2, 39/13, 39/12.
2. Obnova kabelů NN pro domy č. p. 201, 29, 42, 5, 24.
3. Areál opevněného středověkého kostela a středověkého až novověkého pohřebiště. Při hloubení výkopů pro impedanci kabelů nízkého napětí byly v bezprostřední blízkosti kostela Nejsvětější Trojice zachyceny různé archeologické situace téměř v celé délce výkopu. Trasa hlavního kabelu se ke kostelu ve výšinné poloze přibližovala od severozápadu a těsně obcházela areál zrušeného novověkého hřbitova po jeho západní, jihozápadní a jižní straně. Rýhami severozápadně a západně od bývalého hřbitova byly narušeny čtyři blízce nedatované kostrové hroby (č. 1–4/2018) a okraj jámy (obj. 8 u domu č. p. 42) s dislokovanými kostmi. Ojedinělé lidské kosti se v okolí hrobů vyskytovaly i ve vrstvách. Západně od kostela zničila hlavní trasa výkopu pro kabely v délce několika metrů základ hřbitovní zdi. Její nadzemní části v těchto místech i na jižní straně hřbitova byly zbořeny už v roce 1900 (*Podlaha 1910*, 10). K základu zdi hřbitova se od západu připojoval přibližně kolmo na spáru základ další shodně provedené slabší zdi (lomové zdivo na hlínu, vápenná omítka). Obě tato zdiva se nacházejí v superpozici se stratigraficky starším žlabem-příkopem (obj. 7) probíhajícím západně od kostela ve směru sever-jih. Nejnižší část výplně objektu 7 obsahovala ojedinělé zlomky středověké keramiky (13. stol.) a při dně větší kusy stavebního kamene (světlý jemnozrnný pískovec). Rýha pro připojku elektro k domu č. p. 42 vedla od hlavní trasy kabeláže sice kolmo na průběh příkopu, ale poskytla jen krátký řez jeho západní (vnější) okrajovou částí. V obou stěnách výkopu k č. p. 42 se v západním sousedství hřbitovní zdi ukázala na řezech masivní zeď (š. ca 1,0 m, lomové zdivo na maltu, průběh přibližně S-J), stratigraficky rovněž mladší než středověký příkop (obj. 7). Podélnou osu zachycené zdi tvořila širší svislá stavební spára dosahující až k základové spáře celého zdiva. Spáru, patrně dutinu po obezděné a následně vyhnílé dřevěné svislé konstrukci (stěně),

vyplnila mezi dalšími uloženinami také vrstva plochých střešních tašek, tzv. bobrovek. K této silné zdi byla na západní straně připojena kolmo na spáru další, avšak výrazně slabší zeď podobného provedení (lomové zdivo, vápenná malta), ale bez vnitřní svíslé dutiny. Rýha hlavní trasy kabelu, vedená v dalším svém průběhu přes parc. č. 39/2 těsně podél vnější jihozápadní a jižní hranice bývalého hřbitova (parc. č. 38), zasahovala ještě v hloubce 0,8–1,0 m do různých vrstev uloženin (19.–20. stol.) vytvářejících zřejmě až konečný zásep deprese středověkého příkopu zmiňovaného starší literaturou (*Sklenář 1992, 48*). Štěrkopískové podloží vystoupilo nad úroveň dna rýhy až v její východní části směřující k domu č. p. 24 (fara), kde se průběh okružního příkopu odklání od směru rýhy k severovýchodu. Přes omezení, daná průběhem archeologicky sledovaných výkopů a jejich limitovanou hloubkou, přinesla drobná záchranná akce první archeologicky spolehlivější informace o středověkém příkopu kolem kostela. Novověká hřbitovní zeď sice sledovala s výjimkou svého rovného severozápadního úseku trasu okružního příkopu, ale podle nového zjištění překročila rozhodně na západní straně jeho vnitřní hranu a byla založena do starších vrstev jeho výplně. Šířku příkopu není zatím možné přesněji určit, ale jeho původní hloubku lze alespoň odhadnout na minimálně 1,5–2 m, a to podle řezu dokumentovaného na západní straně areálu, a na jižní straně také podle rozdílu mezi výškou vnější hrany příkopu, patrně jako stupeň v terénu, a mezi dnem kabelové rýhy, jež ani nedosáhlo dna příkopu. Dvě zdiva na maltu, zachycená na vnější straně zbořeného úseku hřbitovní zdi na západ od kostela, byla patrně součástí základů zvonice zaniklé až v mladším novověku (*Kibic ml. – Králová 2010, 66*). Další zeď, podobného stavebního provedení jako zeď hřbitovní, mohla připojovat zvonici k areálu novověkého hřbitova. Poloha zvonice při linii ohrazení na západní straně kostela Nejsvětější Trojice v Dobříchově by byla dalším analogickým rysem při srovnání s dochovanou situací areálu opevněného kostela sv. Václava v nedalekých Vrbčanech. Nález kostrových hrobů na severozápadní straně kostelního návrší v Dobříchově je dokladem původně většího rozsahu středověkého až novověkého pohřebiště. To zasahovalo právě na severozápadní a západní straně kostela výrazně mimo obvod zrušeného hřbitova (parc. č. 38), vymezený od mladšího (?) novověku do konce 19. století zdi.

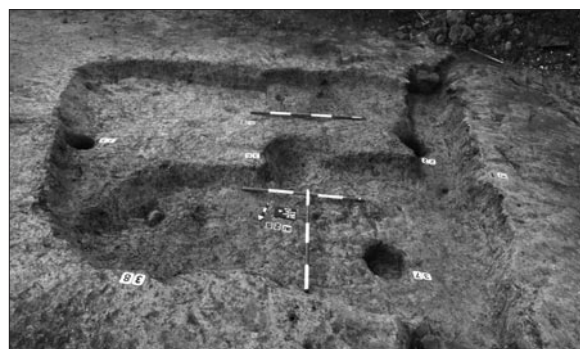
Jiří Bernat – Tomáš Chlup

15. Dolní Břežany, okr. Praha-západ

1. Mezi ulicemi Lhotecká a Za Hřištěm; parc. č. 391/183; 391/190; 391/197; S-JTSK: 742744/1057144, 742841/1057146, 742810/1057020, 742709/1056994.
2. Stavba mateřské školy.
3. Sídlištní objekty, doba halštatská; *obr. 6 a 7*.
V průběhu výzkumu vyvolaného stavbou mateřské školy se podařilo zdokumentovat 38 objektů, přičemž značná část z nich patřila dvěma drenážním systémům. Starší kamenná drenáž vznikla pravděpodobně v průběhu 19. století a mladší systém byl doplněn v minulém století. Jediným výraznějším pravěkým objektem byl objekt č. 2, který je interpretován jako zahloubená chata, datovaná do pozdní doby halštatské. V rámci chaty bylo odkryto

pět sloupových jam, přičemž v jedné z nich (*obj. 37*) se nacházely zlomky keramické nádoby z pozdní doby halštatské. Dalšími nálezy z objektu 2 jsou dva keramické přesleny, fragment skleněného korálku s očky a kamenná broušená sekera. Chata orientovaná východ-západ byla patrně v době své existence rozšířena či jinak stavebně upravena. Další možnou variantou je i superpozice dvou částečně zahloubených chat. Je pravděpodobné, že se zde podařilo zachytit okraj sídliště, které leželo v bezprostřední blízkosti zkoumané plochy v poloze „Za Příkopem“. Během dohledu skrývky ornice se podařilo mimo jiné shromáždit fragmenty raně středověké keramiky, korespondující se sousední lokalitou „Hradišátko“, raně středověkým hradištěm z 10 a 11. století.

Eliška Němcová

Obr. 6. Dolní Břežany. Chata z pozdní doby halštatské (*obj. 2*).

Obr. 7. Dolní Břežany. Skleněný korálek z *obj. 2*.

16. Drahelčice, okr. Praha-západ

1. Mezi ul. Na Dráze a Za Humny, ppč. 150/103, 106.
2. Výstavba dvou RD, dokumentace základových pasů.
3. Sídlištní objekty, knovízská kultura.
Na západním okraji obce, na volných parcelách východně od bývalé kladensko-nučické dráhy, byly v základových pasech dvou nově vznikajících rodinných domů zjištěny sídlištní objekty knovízské kultury. V případě první stavby (S-JTSK 769499/1053039) šlo o čtyři objekty. První z nich, byl zachycen v západním řezu v hloubce 80 cm pod současným povrchem, resp. 40 cm pod ornici. Kruhová jáma byla zahloubena do žlutého sprašového podloží a její tvar se objevil na dně základového pasu. Jáma měřila 120 cm v průměru a podle kónicky se uzavírajících okrajů v profilu šlo patrně o zásobní jámu. Druhým objektem byla mělká oválná jáma s šířkou

105 cm a hloubkou 40 cm, v hloubce 60 cm od současného povrchu. Třetím byl objekt se svislými stěnami a relativně plochým dnem o šířce 205 cm a hloubce 40–45 cm, pozorovatelný jak v severním, tak jižním řezu. Stejně jako první objekt, se i tento nacházel 80 cm pod současným povrchem. Posledním byl menší objekt, zachycený v severozápadním vnitřním rohu v hloubce 80 cm, s plochým dnem a svislými stěnami o šířce 80 cm a hloubce 40 cm. Podle úrovně zahloubení, totožné výplně, kterou tvořila černohnědá, středně ulehlá hlinitopísčítá zemina, lze tyto objekty ztotožnit s jednou etapou osídlení.

V základových pasech druhé stavby (S-JTSK: 759298/1046922) byly dokumentovány dva sídlištní objekty. První objekt v jižním profilu s mělkým dnem a nepravidelnými okraji o šířce 110 cm, v hloubce 80 cm pod současným povrchem a o mocnosti pouhých 20 cm. Druhý objekt, projevující se v jižním, západním, severním a východním profilu, o rozměrech 180 cm, v hloubce 60 cm a o mocnosti 40 cm, se svislými stěnami a konkávním dnem. Tvary obou objektů nelze s určitostí přesně popsat. Oba ale byly zahloubeny do žlutého sprašového podloží a jejich výplň shodně tvořila červenočerná, středně ulehlá, hlinitopísčítá zemina s enormní příměsí červené přepálené mazanice a uhlíků.

Nepočtené nálezy keramiky získané při obou akcích poukazují na knovízskou kulturu. Toto zjištění koreluje s nedalekými nálezy z let minulých, při výstavbě rodinných domů v této lokalitě.

Milan Kukla

17. Dřevčice, okr. Praha-východ

1. Hlavní silnice Pražská, parc. č. 49, st. 198, 316/6; S-JTSK: 726817/1036238.

2. Samoobslužné mycí centrum pro automobily; plošný odkryv.

3. Eneolit (?), mladší doba bronzová; *obr. 8*.

V rámci výstavby samoobslužného mycího centra došlo k narušení pravěkých sídlištních situací. Skrývka ornice pod základovou deskou odhalila celkem 13 do spraše zahloubených objektů. Převážně šlo o kruhové jámy zásobního charakteru, mělké oválné objekty s nepravidelným dnem a sloupové jamky. Preparací výplní objektů byl získán početný soubor pravěké keramiky čítající několik set zlomků. Četné byly nálezy silnostěnných fragmentů zásobních nádob s charakteristickou prstovanou úpravou povrchu. Pravěké osídlení bylo zachyceno i v okolí mimo stavební jámu, zde se však podařilo s investorem

Obr. 8. Dřevčice. Pravěký objekt.

stavby dohodnout na změně projektu a skrývka ornice nedosahovala hloubky narušující další pravěké situace.

Lukáš Baloun

18. Dvory u Nymburka, okr. Nymburk

1. Parc. č. 679 (1. poloha), 769, 770 (2. poloha); JTSK, plocha (1. poloha): 699690/1034574, 699684/1034489, 699463/1034514, 699470/1034593 a (2. poloha): 698282/1035932, 698114/1035953, 698114/1035994, 698283/1035985.

2. Revitalizace vodoteče Lidušky, II. etapa (hloubení vodních tůní o rozloze 1,88 a 0,61 ha).

3. Sběr z plochy, zlomky keramických nádob; pravěk, raný středověk.

Plošná skrývka nadloží před hloubením dvou tůní o rozloze 1,88 ha a 0,61 ha (nestejná hloubka zpravidla cca 100 cm, spíše výjimečně více). Stavba probíhala v archeologicky exponovaném terénu v blízkosti známých lokalit (např. lokalita pod biotopem západně od č. obce Veleliby, *Motyková 2011*; v prostoru pod kruhovým objezdem na silnici I/38, *Baloun 2011*; v poloze Na Záušních/Na Černých, *Kos 2016*; v areálu dvora Zdonín apod.). Větší z tůní (severovýchodně od obce Dvory) nevykázala žádnou přítomnost archeologických situací ani movitých nálezů, tento stav lze s ohledem na georeliéf (spíše bezvodé pláne) předpokládat i pro ostatní prostory severně od této tůně.

Menší z tůní (jižně od dvora Zdonína) se ovšem nachází již velmi blízko pozitivních lokalit, tomuto prostoru tak byla věnována mimořádná pozornost. Pečlivě provedená skrývka zde poněkud překvapivě neodkryla archeologické objekty (jedinými objekty na ploše byly různé druhy melioračních zásahů). Na východním okraji nové tůně však již byly zachycovány poměrně četné pravěké a raně středověké zlomky keramiky v sekundárním uložení, lze tedy předpokládat, že případný zásah u jihovýchodního vstupu do areálu dvora Zdonína už by narušil i nemovité objekty.

Absence intaktních situací v menší z obou tůní je nečekaná spíše zdánlivě, prostor totiž leží těsně pod hranou terasy ubíhající ve směru Z–V. Zdrojem movitých nálezů je již mírný svah stoupající na její povrch (potvrzují i prospekční sběry na povrchu terasy). I tato akce dokreslila stále zřetelnější skutečnost, že tato první terasa severně od Nymburka projevuje mimořádně vysokou hustotu archeologických nálezů. S touto skutečností bude potřeba počítat při dalších plánovaných stavebních projektech, jako např. přeložce silnice I/38 (obchvat Všeclap), která východně od Dvora Zdonína tuto akumulaci bezpečně naruší.

Luděk Kos

19. Horoměřice, okr. Praha-západ

1. Severně od obce, parc. č. 430/1; S-JTSK (plocha): 748112/1036546, 748095/1036546, 748095/1036574, 748111/1036573.

2. Stavba bytového domu „Velká Brána“.

3. Sídlíště; neolit, kultura s lineární keramikou; *obr. 9 a 10*.

Od ledna 2018 pokračoval archeologický dohled při stavbě bytových domů na severním okraji Horoměřic.

Obr. 9. Horoměřice. Výzkum dlouhého domu kultury s lineární keramikou.

Obr. 10. Horoměřice. Dům kultury s lineární keramikou.

Jde o známou polohu, kde bylo již v minulosti zaznamenáno neolitické osídlení (Nový – Řídký – Šulová 2005). Bytové domy jsou budovány přímo v místě bývalé, dnes již zavezené pískovny, kde se při těžbě písku našly první zdejší artefakty kultur s lineární i vypichanou keramikou. V roce 2016 se zde podařilo zachytit severní okraj pískovny a za ním zbytek neporušeného neolitického sídliště se stovkou objektů z několika fází osídlení, od nejstaršího až po nejmladší stupeň kultury s lineární keramikou. V roce 2018 jsme prozkoumali pokračování tohoto sídliště. Zdokumentovali jsme větší část dlouhého neolitického domu s orientací sever–jih, s mírnou odchylkou k severoseverozápadu. Zkoumaná část měla rozměry 7,1 × 17 m. Jihojihovýchodní závěr domu byl bohužel zničen staršími sondami, které byly hloubeny za účelem rozšiřování pískovny. Dům sestával ze tří řad sloupů a obvodového žlabu, jenž byl v jižní třetině vystřídán menšími kúlovými jamkami. Dům má patrně trojdílné členění. V předpokládané prostřední třetině byly kúlové jámy menší, o průměru i hloubce cca 40 cm. Jámy na sloupy v zadní (severní) i přední (jižní) části dosahovaly úctyhodných rozměrů o průměru 60–120 cm a hloubce 80–100 cm.

Západně od domu byla prozkoumána stavební jáma. Po vytěžení sprašové hlíny použité na výmaz stěn byla zřejmě druhotně použita jako odpadní. Šíře nepravidelné oválné jámy byla cca 3 m, hloubka od úrovně novodobé

navážky 80 cm, prozkoumaná délka cca 6,5 m. V jižní části byla jáma opět narušena pískovnou a recentními navážkami. Za domem v severní části pak byly nalezeny ještě další čtyři mělké objekty, 1–4 m dlouhé, které pravděpodobně také souvisejí s těžbou spraše na omazávku stěn domu.

Trojdílné členění domu je příznačné pro období klasické fáze kultury s lineární keramikou, čemuž by odpovídala i masivní konstrukce stavby (Pavluš – Zápotocká 2007, 56). Oproti tomu je zde ale výrazný obvodový žlab zpevňující konstrukci domu více než do poloviny jeho délky, který je zase typický pro starší fázi kultury s lineární keramikou a v mladším období zcela mizí (Pavluš 1981). Přesnější určení stáří domu je tedy problematické a příliš nepomůže ani keramika nalezená na sídlišti a ve stavební/odpadní jámě u domu. Pochází totiž jak ze starší, tak i klasické fáze kultury s lineární keramikou.

Lucia Mattiello

20. Hořany, okr. Nymburk

1. Poloha Na vrších; parc. č. 161/4, 161/12, 176/2, 176/3; S-JTSK: 706116/1046339, 706006/1046391, 706015/1046418, 706136/1046384.

2. Skrývkové práce v pískovně Poříčany–Hořany.

3. Sídlíště (zahluobené objekty); starší nebo střední eneolit.

Po ohlášené skrývce nadloží během rozšiřování pískovny Poříčany–Hořany směrem k jihu byly zjištěny dva archeologické objekty pravěkého stáří. Objekt 1 je pozoruhodný velmi tmavou výplní, místy s uhlově černým probarvením i sytě červenými šmouhami. Během jeho exkavace byly objeveny velké kusy nádob, které bude možné nejspíše téměř celé rekonstruovat. Objekt 2 měl oproti tomu charakter sloupové jamky. Zjištěné nálezy je možné interpretovat jako porušené pozůstatky sídlištních objektů z pozdní doby kamenné (eneolitu). Kulturně je možné je přisoudit kultuře nálevkovitých pohárů nebo kultuře řivnáčské. Podobně staré nálezy byly v pískovně zjišťovány již od jejího založení v letech 1953–55, především pak od 80. let 20. století. Naposledy byla dokumentace archeologických situací (devět objektů řivnáčské kultury, včetně jedné chaty, žárový hrob kultury zvoncovitých pohárů a dva nedatovatelné pravěké pohřby) v těchto místech prováděna v roce 2007 (Vávra – Šťastný 2010).

Zdeněk Beneš

21. Hořovice, okr. Beroun

1. Východní okraj obce, Velká Víška, ppč. 892/4; S-JTSK 782565/1065312.

2. Stavba bytového domu, plošný odkryv.

3. Časný eneolit.

Zpočátku byla patrná tmavší kulturní vrstva většího rozsahu a nepravidelného tvaru. Z té se v průběhu „sachovnicové“ sondáže vyrýsovala část zahluobené chaty, několik kúlových jamek a části dvou nevýrazných mělkých sídlištních jam. Nálezy tvoří keramika (včetně okrajů s „románskou lizénou“), štípaná industrie a fragmenty zrnotěrek. Datace asi časný eneolit – postjordanovská.

Tomáš Polišenský

22. Hoštice (k. ú. Klíčany), okr. Praha-východ

1. Ppč. 609, 610, 612, 623; S-JTSK (linie) 741364/1030549, 741334/1030478.
2. Liniový výkop, plošný odkryv; elektrický kabel.
3. Sídliště; raný středověk; *obr. 11*.

V dubnu a květnu proběhl záchranný archeologický výzkum na východním okraji obce Hoštice, vyvolaný budováním elektrického vedení pro soubor rodinných domů. Liniový výkop byl situován v těsném sousedství nově vybudovaných komunikací pro tyto domy, kde bylo v předcházejícím roce zachyceno rané středověké sídliště zatím předběžně datované do 6.–8. století (Zemanová 2018). V řezech liniového výkopu byly zachyceny další dvě časně slovanské polozemnice, z nichž jedna byla identifikována pouze díky přítomnosti kamenné destrukce otopného zařízení. Především jižní hrana objektu v řezu nebyla patrná, jelikož byl objekt zahlouben do tmavé splachové vrstvy, která byla téměř totožná s výplní objektu. Po zdokumentování řezu byl liniový výkop rozšířen tak, aby mohly být zbývající části objektů prozkoumány v úplnosti.

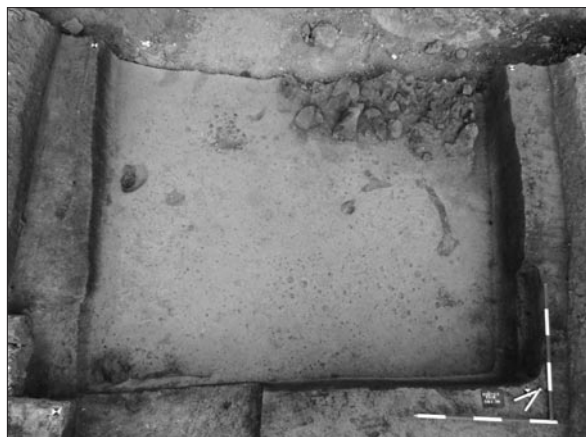
V obou případech se jedná o menší, poměrně mělce zahloubené polozemnice (míra zahloubení se pohybuje mezi 30 a 40 cm), jejichž plocha se pohybuje mezi 10 a 13 m². Pozůstatky kamenného otopného zařízení byly v obou případech situovány do severozápadního rohu a oba byly rovněž porušeny liniovým výkopem. Proto není zřejmé, zda se v některém z domů vyskytovala rovněž předpecní nádoba (ta ostatně zatím nebyla na zdejší lokalitě v žádném obydlí zachycena). V jižněji položené polozemnici bylo přibližně ve středu zaznamenáno seskupení několika kamenů, které nejspíše nepocházely z kamenné destrukce pece. Na podlaze téže chaty bylo evidováno rovněž několik desítek drobných tyčových jamek souvisejících s vnitřním zařízením domu.

Nálezy z obou polozemnic byly velmi skromné. Ze zásypu obou objektů pochází jen několik zlomků keramiky, několik fragmentů mazanice a zlomky zvířecích kostí. K ojedinělým nálezům patří kostěné šídlo, jeden blíže neurčitelný fragment železa a jeden kus štípané industrie.

Vedle těchto dvou prozkoumaných objektů byly na jedné z parcel pro rodinný dům zaregistrovány další dva blíže neurčitelné objekty, rovněž sídlištního charakteru. Vzhledem k tomu, že dosud nebyla uzavřena s majitelem smlouva o provedení archeologického výzkumu, byly tyto objekty jen povrchově začištěny, geodeticky zaměřeny a fotograficky zdokumentovány. Na základě keramiky z jejich povrchového začištění se zdají být o něco mladší než zmíněné polozemnice – předběžně je lze zařadit do 8. století. Jejich průzkum je plánován po zahájení výstavby rodinných domů.

Tato nová lokalita byla popsána a zhodnocena již v loňském roce (Zemanová 2018). Díky novým poznatkům zde počet zachycených obytných domů vzrostl na 6–7, což její význam jen podtrhuje a činí z ní poměrně důležitou lokalitu pro poznání raného středověku, zvláště vezmeme-li v úvahu, že většina sídlištních objektů zůstává zatím archeologickým výzkumem nedotčena.

Petra Zemanová

Obr. 11. Hoštice. Celkový pohled na jednu z polozemnic.

23. Jevany, okr. Praha-východ

1. Družstevní ul.; S-JTSK (plocha): 717082/1059560, 717044/1059536, 717032/1059544, 717949/1059582.
2. Stavba rodinného domu.
3. Zahloubený stavební objekt z mladšího novověku až počátku industriálního období v historickém jádru obce.

Stavební pozemek se nachází jen 70 m na západ od západní strany návsi, a to při severní straně komunikace, která se směrem k návsi výrazně rozšiřuje a vytváří její nápadný západní výběžek. Terénní zářez pro založení novostavby rodinného domu zasáhl do mírného východního svahu zahrady za domy č. p. 12 a 105, vytvářejícími západní stranu historické návsi. V západní stěně zářezu se ukázal profil jednoho většího zahloubeného objektu (1/2018) a v severní stěně byly patrné ještě tři menší, méně výrazné objekty nebo terénní deprese. Objekt 1/2018 obsahoval četné zlomky stavební keramiky a pochází zřejmě z mladšího novověku nebo z počátku industriálního období. Podle císařského otisku Stablního katastru z r. 1841 je objekt 1/2018 jednoznačně zbytkem menší zděné stavby, která se nacházela na bývalé parc. č. st. 9 v zadní části zahrady náležející původně usedlosti č. p. 12.

Jiří Bernat

24. Kbel u Ratboře, okr. Kolín

1. Severní okraj obce; parc. č. 26/3; S-JTSK: 692967/1060616.
2. Stavba RD.
3. Sídliště; zahloubená jáma; nedatováno.

Při kontrole základových pasů pro RD byl zjištěn jeden archeologický objekt o charakteru tzv. zásobní jámy. Objekt se jevil jako jáma vyplněná destrukčními spáleništními vrstvami, přičemž během jeho vzorkování byl získán soubor větších kusů mazanice s výraznými otisky vyplétané konstrukce. Bohužel mezi nimi nebyly žádné datovatelné nálezy, přesto je jeho datace do pravěku až středověku vysoce pravděpodobná.

Zdeněk Beneš

25. Klášterní Skalice, okr. Kolín

1. Areál kláštera; parc. č. st. 1/1.

2. Výstavba kanalizace.

3. Vrcholný středověk a novověk; vrstvy s nálezy keramiky a kostí; *obr. 12–14.*

Během dohledu stavby kanalizace a čističky odpadních vod v obci byly prohlíženy (s výjimkou stavby ČOV) pouze malé zásahy v podobě protlakových jam. Na upozornění p. starosty Lukeše, že v areálu zaniklého kláštera cisterciáků jedna z jam narazila na překážku v podobě zdiva, jsme provedli kontrolu těchto výkopů. Výkop označený pracovním jako „výkop 1“ o rozměrech 2 × 0,8 m a hloubce 2 m byl umístěn přímo v cihlové přístavbě zaklenutého průchodu do dvora v jeho severním křídle (cca bod S-JTSK: 703723/1055464; *obr. 12*). V jeho jižním profilu v hloubce 1,5 m bylo zjištěno intaktní zdivo, které po poradě s ing. D. Havlíkovou (NPÚ) nebylo nakonec protlakem vrtáno, aby nedošlo k narušení jeho statiky. „Výkop 2“ byl proveden již v prostoru bývalého klášterního rajského dvora na druhé straně zděného průchodu, zhruba v bodě S-JTSK: 703727/1055477. Jeho rozměry činily 2,68 × 1 m a hloubka 2,2 m. Na jeho profilech nebylo zřetelné žádné intaktní zdivo, nicméně v heterogenních jílovito-hlinitých vrstvách byly pozorovány uvolněné stavební kameny, patrně zbytky z rozvalené kamenné architektury (*obr. 13*). Při začišťování profilů v nich bylo možné nalézt drobné zlomky keramiky, dle glazovaného povrchu snad již novověkého stáří. Antropogenní vrstvy zde sahaly až do dna (2,2 m) a souvisely tedy spíše s aktivitami po zániku kláštera v době husitských válek roku 1421. Jelikož se dodavatel stavby nakonec rozhodl zdivo ve „výkopu 1“ nevrtat, bylo dalším řešením, jak dostat kanalizační zatrubnění dovnitř areálu dvora, vytvoření paralelní dvojice protlakových jam. Tak došlo k vykopání „výkopu 3“, jenž je lokalizován uvnitř dvora jen několik metrů JZ směrem od „výkopu 2“. V jeho SV rohu bylo během dohledu zjištěno intaktní

Obr. 12. Klášterní Skalice. „Výkop 1“ na severní straně vchodu do areálu klášterní zahrady (dnešní čp. 1).

Obr. 13. Klášterní Skalice. Západní profil „výkopu 2“ uvnitř areálu klášterní zahrady.

Obr. 14. Klášterní Skalice. Severní profil „výkopu 3“ uvnitř areálu klášterní zahrady.

zdivo tvořené pískovcovými bloky spojenými maltou v SV rohu jámy. Během dohledů byla provedena kresebná dokumentace vybraných profilů „výkopu 2“ a „výkopu 3“. „Výkop 1“ byl bohužel mezitím z bezpečnostních důvodů a skončení prací zasypan a dokumentace jeho profilů je pouze ve formě fotografií. V severním profilu rozšířeného „výkopu 3“ bylo možné pozorovat základy pilířů, které byly předsazené zdem a pocházejí tedy snad z vnitřní strany křížové chodby rajského dvora kláštera (*obr. 14*). V areálu rajského dvora kláštera stavba plánovala provést ještě liniové výkopy přípojek k obytnému východnímu křídlu kláštera, nicméně svůj slib upozornit na začátek zemních prací nesplnila, a výkop tak byl proveden bez archeologického dohledu.

Zdeněk Beneš

26. Klipec, okr. Kolín

1. Jižní polovina obce; parc. č. 916/1, 916/2, 928/2; S-JTSK: 692530/1050432, 692415/1050706, 692392/1050718, 692251/1051004, 692372/1050720, 692486/1050445.

2. Obnova sítě NN, kNN.

3. Sídliště; zlomky pravěké keramiky z výhozu; starší eneolit, mladší až pozdní doba bronzová.

Během kontroly liniové stavby kNN po obou stranách návsi jižní strany obce bylo ve výhodu zjištěno několik míst s archeologickými nálezy (zlomky pravěké keramiky, mazanice, kosti). Vzhledem k rozsahu stavby – rýha široká pouhých 30 cm a hluboká maximálně 80 cm – nebyly pozorovány žádné archeologické objekty (zbytky sídlištních jam atd.), jejich přítomnost je však na základě nálezů předpokládána. Pozitivní situace byly zjištěny ve výhodu před čp. 62, 46, 9, 7 a 35. Datace nálezů je pro jejich přílišnou fragmentárnost obtížná, lze však rozlišit období staršího eneolitu (před čp. 7) a dále mladší doby bronzové (čp. 9 a 46). Stejná situace byla pozorována během dohledu analogické stavby v severní části obce v roce 2012 (Beneš 2013).

Zdeněk Beneš

27. Knovíz, okr. Kladno

1. Parc. č. 617/18; S-JTSK (mezi body): 761149/1026620, 761002/1026620, 761032/1026692, 761139/1026698.

2. Výstavba komunikací a inženýrských sítí pro obytný soubor.

3. Pravěk, raný středověk, vrcholný středověk, středověké sídliště.

Při hloubení výkopů inženýrských sítí, především kanalizačního řádu, nově budovaného obytného komplexu byla zachycena řada archeologických situací. V kanalizační stoce vedoucí S-J směrem pod budoucí komunikací byl v protilehlých stěnách zachycen příkop směřující od Z k V, hloubka činila 150 cm pod spodní hranou skrývky, měl hrotité dno a z jeho výplně pochází jen několik blíže neurčitelných keramických zlomků zjevně pravěkého stáří. Stejná stoka narušila těsně před křížením s druhou hlavní stokou V-Z směru středověký objekt. Byl rovněž zahlouben do sprašového podloží, jeho hloubka dosahovala 250 cm a obsahoval velké kusy mazanice, přepálených kamenů a početný soubor keramiky, dobře datovatelný do druhé poloviny 13. století. Tato druhá hlavní stoka V-Z směru (po vrstevnici) přefala dále směrem k presbytáři kostela další dva zahloubené objekty, oba sahající až ke dnu výkopu (150, resp. 200 cm), oba datovatelné do 12., resp. 1. pol. 13. století. Liniový výkop pro vodovod běžící po západním okraji skryté plochy prošel v cca 20m úseku podél hřbitovní zdi, kde prořal v celé své hloubce (cca 100 cm) kulturní souvrství, přičemž nedosáhl horní hrany sprašového podloží. Vzhledem k omezenému prostoru uvnitř výkopu nebylo možné souvrství řádně detailně prozkoumat a dokumentovat, nicméně movité nálezy z hromad vykopané hlíny ukazují na jeho raně středověké stáří (11.–13. století).

Vojtěch Volf

28. Kolín, okr. Kolín

1. Havlíčkova ul., areál f. KOPOS; parc. č. 1856/7,8,9,19,20, 5501/1,2; S-JTSK (mezi body): 686808/1059193, 686824/1059204, 686819/1059212, 686841/1059228, 686826/1059248, 686789/1059282, 686759/1059259.

2. Přístavba expedičního skladu, skrývka.

3. Zahloubené objekty (porušené předchozí stavbou), patrně mladší neolit.

V ploše přístavby haly terén z velké části narušen základy předchozích staveb a inženýrskými sítěmi. Ve střední části haly na povrchu skrývky zjištěn pod ponechanými funkčními kabely rýhou a výkopy porušený zahloubený objekt (zřejmě soujámí, ml. neolit). Po mírném rozšíření jižního okraje skrývky před pilotáží registrován na JV stěně okraj trojice zahloubených objektů (pokračující pod panelovou komunikací). Podloží tvořeno spraší, na SZ stěně v západní části pod stávající halou patrný v horní části svahu spraší překrytý starý půdní horizont nad šterkopiskovým podložím.

Dražen Šťastný

29. Kolín, okr. Kolín

1. Pražské předměstí, Pražská ul., areál transformovny; parc. č. 3828/2, 3509, st. 3828/1; S-JTSK (mezi body): 690296/1055944, 690282/1055950, 690288/1055966, 690301/1055961.

2. Obnova zařízení transformovny, základy nové budovy.

3. Příkopovitý objekt (bez nálezů).

V rámci archeologického dohledu při zemních pracích (výkopech, rýhách) v areálu transformovny zjištěn, v základech Budovy společných provozů AR 22 kV (SO 520), na stěnách výkopu suterénní části a v ploše skrývky pro základovou desku, pravděpodobně pravěký příkopovitý objekt cca š. 2,3–2,5 m, hl. 0,85–1,05 m (zachycen v délce cca 15 m), s tmavě hnědou písčitolhinitou až hnědou písčitou výplní, zahloubený do pískového podloží (ve kterém v hl. cca 1–1,2 m starý půdní horizont), ornice do hl. 30 cm. Terén v areálu narušen (místy silně) předchozími stavbami a zařízeními.

Příkopovitý objekt se nachází v blízkosti SV části „rondelu 1“, zjištěného při výzkumu na trase obchvatu silnice I/38, ve vzdálenosti zhruba 40 až 50 m od vnějšího příkopu rondelu (dle geofyzikální prospekce). Souvislost, resp. vztah, nově zjištěného příkopu, o jehož dalším průběhu z krátkého úseku nelze více soudit, s neolitickým areálem s rondelem 1 (tvořeným čtyřmi příkopy) naznačuje a nevylučuje přibližně shodná orientace (paralelní, soustředná?) jako průběh příkopů v SV čtvrtině rondelu (Řídký 2011, 31, 40, obr. II.7, jako Kolín 1; Šumberová 2012, 52, obr. 6, 55, obr. 9).

Dražen Šťastný

30. Kostelní Střimelice, okr. Praha-východ

1. Kostelní Střimelice, intravilán; S-JTSK (plocha): 718780/1065455, 719558/1065437, 718369/1065370, 718110/1065368, 718007/1065337, 717732/1065345, 717915/1065716, 717834/1066017, 718039/1065830, 718451/1065748, 718514/1065584, 718761/1065818.

2. Stavba vodovodu.

3. Stavební objekty a penězokazecká dílna v areálu vrcholně a pozdně středověkého hornického sídliště pod kostelem a zaniklou tvrzí; areál vsi s drobnými movitými nálezy pozdního středověku až industriálního období; obr. 15.

Od srpna 2017 do závěru roku 2018 probíhala v intravilánu Kostelních Střimelic výstavba zásobovacího vodovodního řádu, rozvodných řadů a vodovodních přípojek. Celkově

měly jen trasy samotných řadů dosáhnout délky 3,5 km. Realizace stavby tzv. bezvýkopovou technologií archeologický dohled nijak neulehčila. Na trasách podvrtek a protlaků bylo postupně vyhloubeno několik desítek jednotlivých výkopů a kratších rýh. Na liniích vodovodních řadů se přitom podařilo pouze z jediného úseku na obvodu areálu tvrziště získat drobné keramické nálezy hodnoty sběru (poloha tvrže: Šimek a kol. 1989, 216). Všechna ostatní pozitivní zjištění pocházejí až z rýh vodovodních přípojek. K nejzávažnějšímu narušení archeologických situací došlo na trase přípojky na parc. č. 65/3, 63/4 a 65/7 mezi komunikací (parc. č. 65/6) a připojovaným domem č. p. 87 (parc. č. st. 195), vzdáleným asi 100 m jihozápadně od kostela sv. Martina. Jedná se o prostor u prameniště nad silně svažitou horní částí ulicovité návsi klesající východním směrem. Rýha na úseku veřejné části přípojky (S-JTSK /linie/: 718276/1065507, 718274/1065526) prořala objekt 2/2018 (parc. č. 65/7, 80 JZ směrem od kostela) jako pozůstatek středověkého stavebního zářezu, do něhož byly v jižním svahu v několika fázích (13.–15. stol.) vloženy různé stavby. Východní pokračování zářezu bylo zachyceno už dříve při záchraném výzkumu na stavbě rodinného domu v roce 2014 (Bernat 2015). Ve výplni konečné stavební fáze objektu 2/2018, patrně celodřevěné stavby blíže neurčené konstrukce, se v západní stěně výkopu podařilo zachytit nejprve kumulaci odpadu z výroby mincovních střížků. Nakupení cizury pokryté měděnkou mělo po vypreparování zřetelný tvar mírně oválného koláče o rozměrech 32 × 40 cm a výšce do 20 cm, poškozeného na východní straně jen okrajově při bagrování rýhy. Z ostře vymezeného tvaru depozice lze usuzovat na původní uložení cizury v nedochované nádobě z organického materiálu. Ve vzdálenosti asi 3 m jižně od kumulace cizury vypadlo pak z výplně objektu 2/2018 při začistění těžce západní stěny rýhy několik mincovních střížků s povrchem pokrytým měděnkou. Mezi střížky z této skupiny byl později rozpoznán jeden oražený. Při vzorkování v těchto místech došlo pak v úrovni 5 cm nade dnem objektu k odkrytí celé hromádky upravených, ale neoražených střížků v počtu 126 kusů nebo zlomků. Podle tvaru této skupiny střížků lze uvažovat o jejich původní depozici v nedochovaném měkkém organickém obalu, nejspíše v koženém váčku (Bernat 2018; 2019). Nedaleký objekt 4/2018 byl zachycen jen okrajově ve výkopu pro vodoměrnou šachtu při rozhraní parc. č. 65/4 a 65/7 (85 m JZ od kostela) na začátku neveřejné části přípojky (S-JTSK /linie/: 718268/1065529, 718262/1065558). Z narušeného jihozápadního rohu mělce zahloubené stavby, nejspíše rovněž středověké, se nepodařilo získat datovatelné nálezy. Objekt 5/2018, situovaný v těsném jižním sousedství objektu 4/2018 na pokračující trase výkopu v zahradě připojovaného domu č. p. 87 (rozhraní parc. č. 65/3 a 65/4, asi 90 m JZ od kostela), byl pozůstatkem do mírného svahu zapuštěné stavby, podle nepočtených nálezů pozdně středověké. Paty stěn nade dnem hlubší části objektu, dokumentovaného jen na řezech (max. d. 4,9 m), lemovala destrukce nízké plentý nebo podezdívky z menších až drobných kamenů. Na severní straně domu č. p. 87 prošla na parc. č. 65/3 trasa přípojky také zářezem drobného vodního toku, který je dnes na svém průtoku vsí v téměř celé délce zatrubněný. Výkop pro napojení přípojky k sousednímu rozestavěnému rodinnému domu na parc. č. 65/7 za-

Obr. 15. Kostelní Střimelice. Depot upravených mincovních střížků v penězokazecské dílně (objekt 2/2018), asi před r. 1519.

sáhnul v komunikaci (parc. č. 65/6) nároží dalšího pozdně středověkého stavebního objektu 3/2018 (43 m JZ od kostela, S-JTSK /bod/: 718246/1065493), zasazeného do svahu v těsné blízkosti středověkého sklepa zjištěného při záchraném výzkumu v roce 2014 (Bernat 2015). Nálezově pozitivními se staly také tři výkopy v komunikaci (parc. č. 77/5) na severním a východním úseku obvodu areálu zaniklé tvrže. Na severní straně byla v menším výkopu (S-JTSK /bod/: 718165/1065464, d. 2,0 m) na trase veřejné části přípojky k č. p. 46 dokumentována až 1,3 m silná stratigrafie antropogenních uložení. Jejich dolní část mohla patřit zbytku výplně zahloubeného středověkého objektu (1/2018), ležícímu stratigraficky pod zářezem úvozu. Ve dvou nejbližších výkopech vodovodu totiž dno samotného úvozu takové hloubky nedosahovalo. V omezeném prostoru krátké rýhy nebyla zachycena žádná ze stěn objektu, z jehož dna pochází jediný drobný zlomek malého vzhůru vytaženého okraje keramické nádoby. Ze zbývajících dvou blízkých výkopů, a to v místech kratší rýhy probíhající tělesem meze u napojení veřejné části přípojky č. p. 46 k vodovodnímu řadu na severním okraji areálu tvrziště (S-JTSK /linie/: 718153/1065467, 718142/1065445) a na trase řadu zasahujícího do terasovitého tělesa cesty proti domu č. p. 60 na svahu pod východní stranou tvrziště (S-JTSK /linie/: 718139/1065496, 718141/1065501), pocházejí z vrstev jen ojedinělé drobné zlomky vrcholné i pozdně středověké keramiky a fragment kamenného kachle. Vlastního areálu tvrže se okrajově dotknul jediný kontrolovaný výkop, a to přípojka vody k domu č. p. 27. Rýha probíhala po vrstevnici v zahradce (parc. č. 79/2, S-JTSK /linie/: 718213/1065477) pod jižní stranou hřbitova ve směru V–Z. Výkop zasahoval v celé délce (19,0 m) do novověké destrukčně stavební vrstvy. Tato vrstva překryla na západním konci rýhy u přilehlé úvozové komunikace vrcholně – pozdně středověký zahloubený objekt (6/2018, d. 3,9 m) s mírně šikmými stěnami. Východním směrem od objektu 6/2018 zapadala báze novověké vrstvy (souvrvství) pod úroveň dna výkopu (hl. 1,0 m). Zbývajících nepočtené nálezy zlomků pozdně středověké a novověké keramiky a kachlů z industriálního období pocházejí většinou jen ze sběru na výhozech z bodových výkopů nebo krátkých rýh na severní straně svažité i dolní rovné části návsi. (vodoměrná

šachta na parc. č. 91/1 pro dům č. p. 10, S-JTSK /bod/: 718128/1065596); přípojka na parc. č. 967/1 k č. p. 52 – býv. škola, S-JTSK /linie/: 718092/1065640, 718084/1065628, 718080/1065630; výkop na trase přípojky pro č. p. 13 – parc. č. 967/10, 1020 před č. p. 33, S-JTSK /bod/: 717961/1065609). Záchranný archeologický výzkum na stavbě vodovodu v Kostelních Střimelicích podporuje předběžné závěry z dosavadních archeologických akcí (Bernat 2015; 2015a; 2017) i teoretické představy o prostorovém vývoji vsi od 13. století. Sídliště mělo postupně dvě jádra. Západní a výše položené starší jádro se ve vrcholném až pozdním středověku rozkládalo na jih od areálu kostela a tvrze. Hlavní osou vsi byla tehdy drobná vodoteč s prameništěm nad dnešním domem č. p. 87. Zástavba odtud klesala k východu po spádnici svahu, snad po obou stranách strouhy, minimálně až pod nynější dům č. p. 10 (Bernat 2015a). Kolem prameniště, v blízkosti kostela a tvrze, se zřejmě od počátku osídlení soustřeďovala nejen významnější zástavba obytného, ale i výrobního charakteru (Bernat 2015; Králová et al. 2017). Cizura a upravené mincovní střížky v jednom z objektů (2/2018) v tomto prostoru svědčí o místní penězokazecké dílně. Podle rozměrů upravených střížků, a zatím jednoho zachyceného oraženého, produkovala dílna falzifikáty některého z typů jednostranně ražených haléřů Vladislava II. Jagellonského. K vytvoření „stříbrného“ povrchu střížků vyrobených z plechu obsahujícího především měď a jen stopově jiné kovy byla použita rtuť (Zavřel 2019). Nález dílny je pro dané období výjimečný především svým umístěním v prostředí hornického sídliště a těsnou vazbou nelegálního mincování na místní těžbu a výrobu základní výchozí suroviny falzifikátů – mědi (Wurm 1957; Králová et al. 2017). S aktivitou penězokazecké dílny může souviset písemná zpráva z roku 1519 (Brousil 1995, 68). K poznání střimelické tvrze záchranný výzkum na stavbě vodovodu výrazně nepřispěl. Kontrola výkopu pro přípojku na pozemku domu č. p. 46 (parc. č. st. 3) na tvrzišti nebyla umožněna a trasa zmíněné vodovodní přípojky k č. p. 27 na západním okraji tvrziště zasáhla především do vrstvy pocházející zřejmě z poslední velké přestavby kostela sv. Martina v 30. letech 18. století. Stavební odpad byl vysypáván na jižní svah pod hřbitovem a snad i do předpokládaného příkopu mezi kostelem a tvrzí. Výše zmíněný středověký objekt 6/2018 pod novověkým souvrstvím v západní části přípojky může být jen vedlejší zaniklou větví dosud paralelně probíhajícího úvozu. Po rozdělení majetku v roce 1505 ztratila střimelická tvrz zřejmě svojí rezidenční funkci (Šimek a kol. 1989, 216, 436–439) a v souvislosti s počínajícím úpadkem hornické činnosti asi už od 2. třetiny 16. století (Wurm 1957) došlo pak i k postupnému zániku staršího západního jádra vsi (Horní /Hořejší/ Střimelice) u tvrze. Snad až někdy v tomto období vznikla dolní náves. Takovému vývojovému modelu by mohla nasvědčovat dosavadní absence středověkých nálezů v nejnižše položené části intravilánu.

Jiří Bernat

31. Kounice, okr. Nymburk

1. Velké staveniště nových RD na západním okraji obce, severně od silnice na Černíky; parc. č. 1035/95, 1035/96.
2. Stavba RD.

3. Sídliště; zahloubený objekt; nedatováno.

Při kontrole plošné skrývky pod stavbou RD a garáže, jakož i následně provedených základových pasů, byl zjištěn jeden archeologický objekt o charakteru tzv. zásobní jámy, lokalizovaný do bodu 712537/1044522. Objekt byl zachycen po skrývce nadloží v západní hraně skrývky, zčásti byl dochován v ploše stavby, zčásti pak na jejím západním okraji. Vybrána byla pouze jeho východní část a západní hrana skrývky posloužila jako dokumentační profil. Během jeho exkavace nebyl zajištěn žádný archeologický nález, přesto je jeho datace obecně do pravěku vysoce pravděpodobná. Během dohledu zahloubených základových pasů další objekty zjištěny nebyly, z odhrnuté ornice byly získány nepočtené drobné zlomky pravěké keramiky, které indikují blízkost archeologických objektů, kupříkladu v sousedství dotčené parcely. To se také potvrdilo během následného hloubení liniových výkopů inženýrských sítí západním směrem (viz následující heslo).

Zdeněk Beneš

32. Kounice, okr. Nymburk

1. Nová obytná zóna na SZ okraji intravilánu obce, parc. č. 1035/30,187,265; 1035/102–122,124–133,136–147,150–152,154; S-JTSK: 712688/1044661, 712733/1044517, 712643/1044475, 712654/1044448, 712572/1044416, 712540/1044498, 712540/1044557, 712519/1044623.
 2. III. etapa výstavby inženýrských sítí (vodovod, kanalizace, plyn) a komunikací.
 3. Pozdní halštat, sídliště.
- Během pozitivního dohledu a následného záchranného výzkumu v říjnu až listopadu 2018 bylo zjištěno 13 sídlištních objektů (zásobní a kůlové/sloupové jámy, hliníky) z konce starší doby železné (Ha D2–3), které obsahovaly větší množství keramiky, mazanice a zvířecích kostí, včetně malakofauny.

Lubor Smejtek

33. Krušovice, okr. Rakovník

1. S-JTSK (plocha mezi body): 786436/1026668, 786352/1026575, 786335/1026689.
 2. Dostavba R6, dohled při skrývkách, sonda – řez objektem.
 3. Sídliště; pozdní doba bronzová.
- Při dohledu na skrývkách pro stavbu silnice Praha – Karlovy Vary (R6) byla na katastru Krušovic na návrší poblíž východního okraje obce zachycena část sídliště čítající více jak 20 poměrně rozsáhlých zahloubených objektů. Na dohled navazoval regulérní záchranný výzkum v srpnu roku 2018, jehož zpracování probíhá. Asi 300 m dále po skrývce, severozápadním směrem, byly současně prozkoumány dva další mělce zahloubené objekty nepravidelného tvaru, obsahující obdobný materiál jako na „hlavním“ sídlišti – keramiku datovatelnou do pozdní doby bronzové. Při dodatečných skrývkách koncem roku 2018 (pro přeložky komunikací) byl v rámci dohledu prozkoumán poměrně rozsáhlý zahloubený objekt na severovýchodním okraji koordináty vymezené plochy, od obou výše zmíněných poloh vzdálený více než 200 m. Výplň tvořily silně ulehle, humózní a popelovité vrstvy s kusy vypálené mazanice a početnými zlomky

keramiky – opět datovatelnými do pozdní doby bronzové.

Vojtěch Volf

34. Květnice, okr. Praha-východ

1. Parc. č. 695/165.
2. Stavba RD.
3. Sídlištní vrstva – kultura s vypíchanou keramikou; doba bronzová.

Při prohlídce výkopu ve východní části pozemku byla ovzorkována cca 1,5 m silná kulturní vrstva tvořená tmavošedou hlínou obsahující mimo zvířecích kostí a mazanice také keramiku a pazourkový úštěp kultury s vypíchanou keramikou. Mimo těchto neolitických nálezů bylo identifikováno několik keramických zlomků datovaných do doby bronzové. Zjištění z této akce odpovídají starším nálezům učiněným na této lokalitě již dříve pracovníky ÚAPPSC a před tím muzea v Čelákovcích (např. *Dufek 2018*).

Josef Dufek – Eliška Němcová

35. Louňovice, okr. Praha-východ

1. Louňovice, mezi ul. Obecní, Dlážděná a Na Zvoničce, parc. č. 1/1; S-JTSK (plocha): 720180/1057872, 720175/1057868, 720166/1057877, 720177/1057880.
2. Oprava opěrné zdi, rekonstrukce osvětlení zvoničky, terénní úpravy.
3. Souvrství s převahou nálezů z přelomu pozdního středověku a novověku v historickém jádru vsi.

Zemní práce vyvolané opravou opěrné zdi nad ulicí Dlážděná a rekonstrukcí osvětlení zvoničky zasáhly zvýšený výběžek terénu mezi zmíněnou komunikací na severovýchodní straně a ulicí Na Zvoničce, ohraničující dotčený prostor od jihozápadu. Plošně velmi malá skrývka dosáhla úrovně podloží jen v jihovýchodním sousedství zvoničky. Na skrývce ani ve stěnách mělkých rýh pro kabely osvětlení nebyly zachyceny žádné archeologické zahloubené objekty, jen byl pozorován původně výraznější sklon terénu k severu. Nadložní souvrství shrnuté k jihovýchodní straně skrývky obsahovalo však značné množství drobných archeologických nálezů. Jejich soubor, získaný jen sběrem na hromadách zeminy ze skrývky, čítá 401 střepů keramických nádob, 12 zlomků kamenných kachlů a jeden celý kamenný přeslen. Ze zlomků nádoby je podle výrobní technologie pouze několik drobných kusů snad už vrcholně středověkých; stopově jsou zastoupeny i střepy pozdně středověké keramiky 14. až počátku 15. století. Nejpočetnější složkou souboru keramiky tvoří vytáčená oxidační režná hrncina z přelomu pozdního středověku a raného novověku. Několika střepy je doložena červeně i bíle malovaná keramika. Redukční ani mladší hrncina novověká nebo z industriálního období není v nálezovém souboru nijak výrazně zastoupena. Mezi zlomky kachlů různého typu a stáří se nachází také rohová část pozdně gotického komorového kachle. Přeslen je zhotovený s jemně bělavé horniny a po obvodu jej zdobí dvě dvojice rýh.

Jiří Bernat

36. Luštěnice, okr. Mladá Boleslav

1. Ulice Pod Humny, parc. č. 289/47, 712/1; S-JTSK (linie): 702809/1021761, 702765/1021839, 702749/1021916, 702843/1021948.
2. Oprava vodovodu.
3. Zásobní jámy; 11.–12. století.

Výkopem pro vodovod v ulici Pod Humny byly narušeny dva archeologické objekty. S největší pravděpodobností jde o zásobní jámy, které lze předběžně datovat do 11.–12. století. Z objektů byly získány zlomky keramiky a zvířecích kostí. Oba objekty byly kresebně a fotograficky zdokumentovány na řezech výkopu a kromě vzorkování nebyly archeologicky zkoumány.

Jana Kopřivová

37. Lysá nad Labem, okr. Nymburk

1. Ulice Komenského, parc. č. 3458/2; 3451/1; S-JTSK: 711540/1034373, 711502/1034196.
2. Oprava veřejného vodovodu a kanalizace.
3. Pozdní středověk, novověk 1, industriál 1; obr. 16 a 17.

Předstihový archeologický výzkum v ul. Komenského byl vyvolán plánovanou rekonstrukcí veřejného vodovodu a přidruženou výstavbou nové kanalizační přípojky k pozemku soukromého investora. Vzhledem k umístění celé stavby na samotné hraně nám. Bedřicha Hrozného a v těsném sousedství kostela Narození sv. Jana Křtitele bylo rozhodnuto o provedení plošného archeologického výzkumu v celé linii stavby. Po dohodě s investorem a generálním zhotovitelem stavebních prací došlo ke stržení

Obr. 16. Lysá nad Labem. Pozůstatky pozdně středověkého domu.

recentní skladby současné vozovky až na úroveň opukového štětování. Následně byly v ploše výkopu vyměřeny tři zjišťovací sondy o rozměru přibližně 1 × 2 m. Rámcové výsledky vzešlé z této sondáže umožnily provedení druhé jemnější skrývky zaměřené na odstranění zbytků opukového štětování a odkrytí hlouběji uložených archeologických situací. Krokem následujícím po mechanickém začišťení plochy bylo finální rozměření čtvercové sítě a její navázání na trojici zjišťovacích sond. Postupnou preparací jednotlivých uloženin včetně zcela recentních zásypů novodobých přípojek inženýrských sítí byla odkryta nedotčená místa se zachovalými archeologickými situacemi spadajícími do období pozdního středověku, časného novověku (novovek 1) a novověku (industriál 1). Kromě běžných zahluobených jam bylo odkryto i několik zděných konstrukcí. Za nejzajímavější situaci můžeme pokládat zděnou konstrukci z opukových kamenů, náležející suterénu pozdně středověkého domu. Dokumentovaný rozměr suterénu domu v orientaci S-J byl přibližně 7,5 m, síla zdiva se pohybovala mezi 70 a 80 cm a max. hloubka udusané podlahy od úrovně současné vozovky dosahovala 2,4 m. Kromě výše uvedených starších nálezů se terénní výzkum věnoval i několika novověkým situacím. Na pozůstatky pozdně středověkého domu navazovala stratigraficky mladší zděná konstrukce náležející původní ohradní zdi barokního kostela Narození sv. Jana Křtitele z první poloviny 18. století. Tato zeď v minulosti zasahovala mnohem více do prostoru ulice a byla ubourána již v druhé polovině 19. století. Do období existence starší ohradní zdi náleží také dvojice mělkých hrobových jam orientovaných S-J a nalezených v SV rohu areálu kostela Narození sv. Jana Křtitele, v místě, kde se starší ohradní zeď lomila k západu. Na základě výše uvedených informací můžeme předpokládat, že kosterní ostatky byly uloženy do země patrně v průběhu 18. století, na což poukazují i do hrobu uložené devocionálie v podobě bronzového křížku s Kristem a drobného medailonku (zatím bez bližšího určení). Nejmladším archeologicky zkoumaným objektem se stala stavební jáma na hašené vápno či na míchání maltové směsi vyhloubená s největší pravděpodobností za účelem výstavby nové ohradní zdi situované v současné době mnohem blíže kostela.

Lukáš Baloun

Obr. 17. Lysá nad Labem. Hroby z 18. století u kostela Narození sv. Jana Křtitele.

38. Měšice u Prahy, okr. Praha-východ

1. Poblíž ulic 5. května a Měšická, parc. č. 205/523; S-JTSK: 733650/1031372.

2. Stavba rodinných domů.

3. Orientační zjištění, zemědělský pravěk.

Výstavba nových rodinných domů při východním okraji obce Měšice volně navázala na starší etapu výstavby veřejné komunikace dokončené v roce 2017. Vzhledem k několika starším nálezům pravěkých situací byla dané poloze věnována zvýšená pozornost (Baloun 2018). Bohužel i přes vstřícné jednání investora a precizní skrývku ornice byla v rámci 12 půdorysů RD zachycena a zdokumentována pouze jedna sloupová jáma ze které se podařilo získat zlomek pravěké keramiky.

Lukáš Baloun

39. Mladá Boleslav, okr. Mladá Boleslav

1. Areál ŠKODA, a. s., u Nového hřbitova v Mladé Boleslavi, parc. č. 730/13; S-JTSK (plocha): 702262/1010766, 702247/1010773, 702260/1010820, 702274/1010843, 702308/1010835.

2. Stavba nové chladicí stanice pro lakovnu v areálu ŠKODA, a. s.

3. Část Nového hřbitova; 20. století; obr. 18–20.

Po skrývce ornice v souvislosti se stavbou nové budovy chladicí stanice pro lakovnu se podařilo identifikovat přes 235 hrobových jam s jedním, dvěma či třemi jedinci a 8 hrobových jam hromadných. Zájmová plocha se nachází v JV části Nového hřbitova, která byla odkoupena f. ŠKODA, a. s., v roce 2013. Během výzkumu bylo odkryto celkem 243 výkopů, ze kterých bylo vyzvednuto 378 koster. Větší počet koster byl zapříčiněn tím, že téměř ve většině případů byli v jedné hrobové jámě pohřbeni dva, ojediněle i tři lidé. Hroby s dvěma jedinci byly zastoupeny počtem 124, s jedním jedincem 87, 19 jam bylo prázdných a v jednom případě byli do jedné hrobové jámy uloženi tři jedinci. Z celkového počtu osmi hromadných jam byla polovina prázdná, ze zbývajících čtyř bylo vyzvednuto dohromady 40 jedinců. V jednom z hromadných hrobů byly u dvou koster přítomny vojenské známky z II. světové války. Uskupení jednotlivých hrobů souhlasí s původním půdorysem Nového hřbitova, tak jak byl ještě patrný na snímcích z roku 1938. Orientace hrobových jam ve směru S-J tomu jen napovídá. Dle předběžné antropologické analýzy (patologie na kostech, amputace končetin, doklady pitev, TBC) lze soudit, že zkoumaná část hřbitova sloužila pro pohřbívání lidí z nemocnice. Mezi pohřbenými se nacházejí jak mladí, tak staří, jak muži, tak ženy i děti. Podlouhlé jámy s hromadnými pohřby jsou orientovány jinak a porušují některé jednotlivé hroby. Vzhledem k nálezům vojenských známek z II. světové války se lze domnívat, že jedinci v nich pochovaní se do země dostali v období II. světové války či po ní. Jedná se o hřbitov s pravidelně orientovanými hrobovými jámami, které se vzájemně neporušují (výjimku tvoří pouze hromadné hroby). Hroby tak musely být na povrchu označeny, což dokládají i kovová čísla, která byla nalezena při skrývce plochy.

Jana Kopřivová

Obr. 18. Mladá Boleslav. Výzkum části Nového hřbitova.

Obr. 19. Mladá Boleslav. Jeden z hromadných hrobů.

Obr. 20. Mladá Boleslav. Nový hřbitov.

40. Mladá Boleslav, okr. Mladá Boleslav

1. Ulice Ptácká, úsek od Česany po křižovatku s ulicí Tovačovského, parc. č. 1263/1; S-JTSK (linie): 704032/1011573, 703990/1011331.
2. Rekonstrukce povrchů a sítí.
3. Vrstvy a kamenný kanálek, novověk

Od dubna do června proběhla rozsáhlá rekonstrukce Ptácké ulice v Mladé Boleslavi v úseku od Česany po křižovatku s ulicí Tovačovského. Před č. p. 33 byla výkopem pro plyn odhalena část (cca polovina) kamenného

poklopu na kanál z opracovaného pískovce zdobeného na povrchu geometrickými ornamenty. Situace byla fotograficky a kresebně zdokumentována spolu s profilem výkopu. Bohužel se nepodařilo získat žádný datovací materiál. Poklop si do sbírek převzalo Muzeum Mladoboleslava.

Nedaleko prvního nálezu, před č. p. 31, byla při hloubení základů pro novou opěrnou zeď odhalena destrukce kanálku z opracovaných pískovců. Kanálek byl fotograficky zdokumentován. Stejně jako v případě pískovcového poklopu se nepodařilo získat žádný datovací materiál.

Jana Kopřivová

41. Mnichovo Hradiště, okr. Mladá Boleslav

1. Masarykovo náměstí, parkoviště Nádražní, před č. p. 286, 285, 280, 281 a 283, parc. č. 2404/1; S-JTSK (linie): 697375/1000313, 697302/100032, 697267/1000298, 697264/1000331.
2. Nový plynovod a rekonstrukce jeho stávajících částí.
3. Archeologické terény; 15.–17. století.

V prostoru parkoviště na Masarykově náměstí (parkoviště u ulice Nádražní) byly výkopy pro plyn odhaleny vrstvy, ze kterých byly získány fragmenty keramiky, kostí a železná struska. Nejmnocnější archeologické terény se nacházely v místě zeleného ostrůvku a chodníku pro pěší před č. p. 286 (sonda č. 1000/2018 a 2000/2018). Úroveň archeologických situací byla zřetelná 40–60 cm pod současným povrchem. Nejvýraznější vrstvou je místy mocná dříví propálené hlíny a uhlíků. Tato vrstva pravděpodobně zachycuje horizont požáru z roku 1643, kdy téměř celé město lehlo popelem. Většina terénů byla recentně narušena, nejvíce porušené situace byly v sondě č. 1000/2018 a 2000/2018, které byly protkány výkopy pro plyn, vodu či elektrické sítě. Archeologické situace byly fotograficky a kresebně dokumentovány pouze na řezech výkopů.

Jana Kopřivová

42. Nymburk, okr. Nymburk

1. Ul. Na Příkopě, parc. č. 1583, 32/2; S-JTSK (plocha): 697202/1037948, 697202/1037999, 697199/1038014, 697210/1038017, 697216/1037999, 697217/1037941.
2. Rekonstrukce ul. Na Příkopě, včetně opravy vodovodního a kanalizačního řadu.
3. Objekt/budova (dům), zdivo (základy), sklep (loch), vrstva/souvrství (navážka, destrukce, výplň), jáma (sídlíštní, kúlová/sloupová), ohrazení (příkop); pravěk blíže neurčený, kultura s vypíchanou keramikou, eneolit, doba bronzová – doba halštatská, raný středověk, vrcholný středověk, novověk; obr. 21.

Rozsáhlý stavební zásah v historickém jádru Nymburka. Rekonstrukce ul. Na Rejdišti a ul. Na Příkopě spojená s výměnou povrchů obou zmíněných ulic v celé jejich délce a s obnovou některých inženýrských sítí (především kanalizace a vodovodu). V roce 2018 se stavební práce omezily na ulici Na Příkopě (parc. č. 1583) a na její napojení na Kostelní náměstí (parc. č. 32/2); byla provedena základní skrývka (výlučně recentních vrstev) do hl. 40 cm

Obr. 21. Nymburk, ul. na Příkopě. Provedená skrývka na úroveň -40 a zachycené reliktury vrcholně středověkého domu (v minulosti domu na parc. č. 62). Pohled směrem od severu k jihu.

a provedena rekonstrukce kanalizace včetně přípojek. Níže uvedený popis vezme pro přehlednost v úvahu i některé poznatky z prvních měsíců roku 2019, tj. i provedenou rekonstrukci vodovodu v ulici Na Příkopě a dále provedený plošný výzkum, který v této ulici zdokumentoval již převážně intaktní situace až do hloubky 70 cm. Rekonstrukce ul. Na Rejdišti proběhla celá až v roce 2019 a v dalším textu není popsána.

Uskutečněné zásahy v ulici Na Příkopě přinesly řadu zjištění, které je možno shrnout do několika okruhů.

(1) Dům na někdejší parc. č. 62. Nejnápadnější situace vystoupila na povrch po skrývce stávající komunikace a jejích konstrukčních vrstev na úroveň -40 cm pod původním povrchem (obr. 21). Vrstvy rušené komunikace sahaly (s poměrně vysokou přesností) právě na tuto úroveň a zafixovaly s výjimkou zásahů pro inženýrské sítě velmi dobře zachovaný relikt domu, který je ještě patrný na mapě stabilního katastru jako dům na parc. č. 62 (zde k roku 1842). Na katastrální evidenční mapě Čech 1:2880 z roku 1909 již dům chybí a ulice je vedena v dnešní trase. Průchod kolem tohoto domu na někdejší parc. č. 62 byl tedy veden po jeho východní straně a v mapě stabilního katastru je u něj uveden název „Am Berge“. Jeho rozměry dnes v zásadě reprezentuje chodník na východní straně ul. Na Příkopě (resp. linie cca půl metru směrem do vozovky).

Zdokumentovaný půdorys domu vykázal až pět vnitřních prostor, přičemž bylo patrné, že ne všechny zděné konstrukce lze pokládat za současné. Jednoznačně dominantní byly reliktury podélné východní zdi směrem do původní uličky, jejíž základová spára byla zachycena nejčastěji v hloubce 80–90 cm pod stávajícím povrchem. Většina zdokumentovaných příčných zdí byla ale mělká (zpravidla kolem 50 cm). Některé z příček jsou nepochybně přestavěné a reagují mj. i na požárovou událost (která zanechala stopy pod jejich základovou spárou). Drtivá většina zdí ze světlého kamene nebyla kladena na maltu a postrádá jakékoliv náznaky cihel.

Ve výplni žádné z prostor nebyly přítomny kamenné destrukce, ale pouze jemné výplně; ve většině z nich bylo možno zachytit stopy požáru. Pod požárovou vrstvou byla (znovu na řadě míst v různých částech domu) zjištěna poměrně homogenní šedá vrstva s jed-

noznačně vrcholně středověkou keramikou (závěr 13. stol. – 14. stol.), která bude patrně podlahovou úroveň původního domu, neboť pod ní se nachází již výhradně světlá vrstva bez nálezů (tato vrstva bude hrát zásadní roli v konfrontaci s níže položeným příkopem, viz níže).

(2) Středověké a novověké objekty v jižní části ulice. Další okruh situací souvisí s rekonstrukcí kanalizačního řádu, který vede od šachty při Kostelním náměstí středem ulice přibližně do poloviny ul. na Příkopě (tj. do šachty zhruba na úrovni severní zdi objektu mohly z doby kamenné). Tato linie byla na svém jižním okraji při Kostelním náměstí přes 4 m hluboká, což způsobovalo extrémní potíže s dokumentací. Lze říci, že s výjimkou míst, kde byly do terénu zahloubeny zděné reliktury vrcholně středověkých a novověkých situací, byl pod cca 40 cm konstrukčních vrstev recentní komunikace (výše uvedená skrývka) a cca 20–30 cm vrstev novověkých uloženin zachycen typický nymburský tmavý půdní typ o mocnosti 60–80 cm, opticky homogenní, s rozptýlenými zlomky pravěké a raně středověké keramiky, z něhož vystupují již do rostlého podloží zahloubené objekty (drobnější sídlištní jámy a kúlové/sloupové jámy byly zde zdokumentovány v počtu do 10 případů).

Tyto situace byly mnohdy rozsáhle narušeny zděnými konstrukcemi procházejícími z povrchu, event. i pohyby vrstev v důsledku propadů níže položených lochů, které je v prostoru nutno čekat. Zachycen byl minimálně jeden velký sklep se vstupem do nižších prostor (lochů?). V některých částech profilu docházelo ke stratigrafickým anomáliím, které zdánlivě nebylo možno vysvětlit. S podobnými situacemi byl konfrontován výzkum v nedalekém Okresním soudu v roce 2012, kdy se podobné posuny „přetržených vrstev“ na novou úroveň (např. o 0,5–1,5 m níže) ukázaly být dílem propadů původně nezaplňovaných prostorů druhého patra sklepů, tzv. lochů. Minimálně v jednom případě pokládám za pravděpodobný shodný jev i u referovaného výzkumu.

(3) Pravěké sídlištní situace v jižní části ulice. Spíše než kanalizační řad, který je umístěn v poničeném středu ulice, byl pro tento okruh nálezů zásadní výkop pro vodovod, vedený při západní straně ulice (těsně pod obrubníkem chodníku před objektem mohly), který dosáhl až do hloubky cca 180 cm. Tato osa se ukázala prakticky v celé délce ul. Na Příkopě jako velmi slabě narušená, především na svém západním profilu, v jižních částech ulice tedy bezprostředně pod obrubníkem (v hloubce max. 20 cm!) následovala pravěká kulturní vrstva. Podloží se v jižních částech ulice blíže Kostelnímu náměstí nachází v hloubce cca 150 cm od dnešního povrchu. Na něm byl uložen tmavý půdní typ s rozptýlenými pravěkými nálezy a z něj (z různých úrovní) byly někdy až do podloží zahlubovány sídlištní objekty (celkem kolem deseti významnějších, mj. jiné objekty kultury s vypíchanou keramikou). Svrchní úroveň profilu již nelze pro četnost a charakter nálezů označit jinak než jako kulturní vrstvu (zatím není přesně datována, očekávám její dataci kamsi na přelom staršího a mladšího pravěku). Ve výkopu pro vodovod nebyly přítomny nálezy raně středověké (pro recentní redukci terénu).

(4) Příkop. Poslední okruh nálezů souvisí s očekávanou situací v severní části ulice. Záchraný výzkum při sanaci bloku domů v Palackého ulici již na počátku devadesátých let doložil, že dnešní Palackého třída je ve svém obloukovém průběhu přisazena k reliktu příkopu

(ten tedy vede pod domy na Palackého třídě). Vznik objektu byl datován na základě radiokarbonových dat do střední doby bronzové. Radiokarbonové datum Bln-4650 publikované jako „34151±40 BP=1456±40 BC=1505–1425 BC“ (Motyková 2005, 230) bylo ale do tohoto období zařazeno pravděpodobně kvůli chybné kalibraci (Hlásek a kol. 2015, 228). Po zkalibrování data v programu OxCal 4.3 (křivka IntCal 13) vychází interval na 1877–1622 BC s pravd. 95,4 %, resp. na 1759–1645 BC s pravd. 68,2 %, objekt by tak byl zařaditelný spíše ještě do starší doby bronzové (Langová – Hlásek – Erneé, v tisku).

Tento příkop byl navíc zachycen ještě na jihovýchodní straně centra v ulici Na Rybárně a z toho důvodu by logicky měl ulici Na Příkopě křížit (spíše než respektovat Palackého třídu a pokračovat ulicí Na Rejdišti).

Vrstvy velmi podobné popisovanému charakteru příkopu (potvrzeno i očitými svědky výzkumů z 90. let) byly při referovaném výzkumu skutečně zachyceny, a to nejprve ve výkopu pro spodní šachtu kanalizace (tj. na úrovni severní zdi budovy mohyly), toto místo nepochybně reprezentuje vnitřní okraj příkopu. S příkopem lze dále spojit některá nepřímá pozorování – především na samém severním okraji ul. Na Příkopě, kde byla (jinak převážně recentními vrstvami zničeného úseku) hloubena rozměrná jáma pro napojení vodovodu v místě složitěho křížení s plynovodem. Dno stavební jámy se nacházelo v hloubce bezmála 3 m, pod uloženým technologickým zařízením nicméně bylo zcela jasně patrné pokračování antropogenních vrstev do hloubky, což v porovnání s hloubkou podloží ve výkopu pro vodovod (viz výše) – cca 150 cm – naznačuje přítomnost rozsáhlé deprese.

Zásadní poznatky přinesly tři sondy umístěné v interiéru domu, které jednoznačně doložily, že pod relikty domu a vrstvou světlé vyrovnávky pod podlahou všechny další vrstvy jednoznačně ubíhají do hloubky (ověřeno do hloubek cca 280 cm). Plošné začištění sond pak ukázalo nepřímo směr příkopu v místě (převážně směr SZZ–JVV) a doložilo, že v místě napojení ul. Na Příkopě na Palackého třídu (či těsně před ním) se průběh příkopu jednoznačně lomí. Zkoumané vrstvy příkopu byly bohužel mimořádně chudé na movité nálezy.

Pozoruhodný je vztah středověkého domu a příkopu. Pod podlahovou vrstvou domu se v ploše (v podstatě na všech zkoumaných úsecích domu) nachází různé silné velmi světlé, homogenní vrstvy bez jakýchkoliv nálezu, kterou spojují s úpravou terénu před výstavbou domu. V místech, kde se vrstvy svažují do příkopu je jednoznačně vidět, že světlá vrstva vyplňuje reliktní depresi, z čehož usuzují, že v době stavby domu (kterou lze na základě nálezu z podlahy jistě položit do závěru 13. či 14. stol.) byla tato původně pravěká deprese ještě patrná. Pokud se tento závěr potvrdí na základě zpracování nálezu, půjde o jeden z nejdůležitějších poznatků k minulosti Nymburka v poslední době.

Luděk Kos

43. Ondřejov u Prahy, okr. Praha-východ

1. Ondřejov, Bělidla, Strímelická ul., parc. č. 317/36, 330, 317/9; S-JTSK (plocha): 719312/1065974, 719306/1065969, 719255/1066080, 719218/1066146, 719215/1066148, 719185/1066144, 719174/1066144, 719157/1066183,

719201/1066193, 719221/1066159, 719253/1066169, 719257/1066163, 719224/1066151, 719261/1066085.

2. Inženýrské sítě a komunikace.

3. Zaniklá středověká osada; mělce zahluobené stavby, jámy a kúlové/sloupové jámy; erozní rýhy a strouha na západní straně středověkého sídelního areálu; raný středověk 4, přechod raného a vrcholného středověku, 13. stol.; obr. 22

Záchranná akce proběhla v souvislosti s přípravou území pro novou obytnou výstavbu na doposud zemědělsky využívaných pozemcích za severovýchodním okrajem zástavby, pod jihovýchodní stranou silnice Ondřejov – Kostelní Strímelice. Za posledním domem č. p. 357 byla od silnice v délce 210 m po spádnicí mírného jihovýchodního svahu provedena skrývka pro budoucí komunikaci (š. 8–9 m). Na její dolní konec se kolmo připojoval další pás skrývky (d. 80 m) pro komunikaci o dvou ramenech (na parc. č. 317/9, 317/36, 330) probíhajících po vrstevnici, takže celá skrytá plocha měla tvar obráceného protáhlého T. S výjimkou jihozápadního ramene dolní kratší komunikace probíhaly středem skrytých pásů rýhy pro vodovodní řady a kanalizaci, které se však jevíly jako nálezově negativní. Trasa rýhy pro vodovod procházela i východním ramenem kratší skrývky dolní komunikace, a právě tam (rozhraní parc. č. 317/9 a 317/36, S-JTSK /okolí bodu/: 719185/1066145), mezi rýhou a severním okrajem skrývky, se v ploše sondy 1 (max. rozm. 2,5 × 10,5 m) podařilo zachytit a prozkoumat mělké zbytky sídlištních situací značně porušených orbou a zejména pak skrývkou samotnou. Kumulaci zahluobených objektů představovaly nejméně dvě povrchové stavby v superpozici (objekty 3, 3J), které byly jen slabě zapuštěny do mírného svahu. Na 11,50 m dlouhém řezu v severní stěně skrývky a sondy 1 se největší ze staveb (objekt 3) projevovала v délce max. 4,1 m. Ze značně narušené menší stavby (objekt 3J v superpozici s objektem 3) je známa jen její přibližná původní šířka (2,3 m). V prostoru obou staveb se vyskytovala skupina kúlových/sloupových jam a jamek různé hloubky (objekty 2, 2A, 3B, 3C, 3F–3H, 3K, 3M) a také několik menších mělkých jam vyplněných kameny (objekty 3D, 3E, 3L). Zachycen byl i severní závěr patrně základového žlabu (objekt 3A), jediného drobného objektu

Obr. 22. Ondřejov u Prahy. Středověké sídlištní objekty v západní části sondy 1.

porušeného přilehlou rýhou vodovodu. Ve vzdálenosti 3,65 m východně od objektu 3 se ukázal zbytek dalšího mělkého stavebního zářezu (objekt 1, na řezu v d. 3,9 m). Pod západním okrajem měl rovněž mělkou, patrně oválnou jámu (š. 1,1 m) s plochým dnem a s kůlovou/sloupovou jamkou (objekt 1A) při okraji. Za východním okrajem sondy byl už jen na řezu ve východní části objektu 1 dokumentován zbytek další mělké jámy (objekt 1B). Podle výplně některých z objektů (zejména 1, 1A, 1B, 2, 2A, 3) přerušil nebo uzavřel život zachyceného sídla požár. Datovatelné nálezy, reprezentované jen nepočetnými zlomky keramických nádob, lze zařadit do závěru raného středověku, do přechodu raného a vrcholného středověku a zřejmě i do průběhu 13. století. Nad komplexem objektů 1/2018–3/2018, zasahujícím do sondy 1, byla v povrchu louky dosud patrná mělká deprese a nejméně dva další podobné nevýrazné poklesy terénu se ukázaly v těsném severním sousedství a mohou indikovat další stavby sídliště. V návaznosti na výzkum v sondě 1 (objekty 1/2018–6/2018) pokračovala záchranná akce na opačné západní části komunikace. V místě dnes jen nevýrazné liniové terénní deprese, probíhající po spádnicí mírného svahu, byl v sondě 2 (5,25 × 5,60 m) na povrchu druhé skrývky dokumentován před pokládkou konstrukčních vrstev vozovky svazek tří erozních rýh sbíhajících se v jednu širší strouhu (objekt 7/2018). Do objektu zapadaly při stěnách klíny černých (popelovitých?) vrstev. V těsném sousedství objektu 7/2018 se vyskytly tři drobné kruhové objekty (obj. 8/2018 na V a obj. 9, 10/2018 na Z straně objektu 7/2018), snad sloupové jámy s podobnou výplní s černými proplásky jakou měly při stěnách také již zmíněné erozní rýhy. Na západ od objektu 7/2018 zachytila sonda 2 ještě dvě přibližně paralelní řady skládaných kamenů (SZ-JV, ve vzd. 1,4 m od sebe, d. 1,0 a 1,7 m), zapuštěné do podloží. Z finální úrovně stavební pláně nebyly v sondě 2 výplně dokumentovaných a zaměřených objektů 7/2018–10/2018 vybírány a zůstaly tak zčásti zachovány pod novou komunikací. Jednou z podmínek vzniku středověkého osídlení bylo nepochybně blízké prameniště Seradovského potoka (asi 90 m k JJV), pravobřežního přítoku řeky Sázavy. Na opačnou severozápadní stranu terén jen zvolna stoupá k asi 560 m vzdálené kótě Pecný (546 m n. m.), představující nejvyšší výškový bod území okresu Praha-východ. Nově zjištěné středověké sídlištní objekty lze zřejmě interpretovat jako pozůstatek zaniklé samoty nebo menší osady (Vseradov; Brousil 1995, 23) z počátků souvislé kolonizace území. Čísla dalších objektů 4/2018–6/2018 náležejí liniovým objektům, patrně brázdám probíhajícím po spádnicí. Jejich soustředění do 2,5 m širokého pásu SZ-JZ směru se kryje pravděpodobně s průběhem hranice mezi bývalými parcelami č. 322 a 323 (pastviny) císařského otisku stabilního katastru (1841).

Jiří Bernat

44. Ondřejov u Prahy, okr. Praha-východ

1. Nám. 9. května, Choceradská a Pražská ul., parc. č. st. 78/1, 2839/1, 2878/3, 2832/6, st. 203, 2832/1, 160/1, 160/2, 2864/4, 2832/11, st. 10, 2832/4, 2832/2.
2. Rekonstrukce a výstavba chodníků.
3. Historické jádro městečka; situace novověku až industriálního období.

V průběhu stavby zahájené už ve druhé polovině roku 2017 byly postupně prohlédnuty všechny úseky mělkých skrývek pro chodníky a rýhy pro osazení obrubníků a na severní straně východní části Pražské ulice a na severní straně západní části náměstí, na jižní straně západní části Pražské ulice mezi Turkovickou ulicí a náměstím, podél východní strany Choceradské ulice a na severním okraji hlavní komunikace v jihovýchodní části náměstí. Na skrývkách proběhla také kontrola většiny výkopů pro napojení okapových svodů přilehlé zástavby do stávající dešťové kanalizace. Orientační zjištění přinesla celá akce jen ze dvou míst (body 1 a 2). V jámě pro přeložení sloupu veřejného osvětlení před budovou obecního úřadu (č. p. 62) byl ze souvrství při východní stěně zářezu bývalého úvozu (S-JTSK /bod 1/: 719593/1066751) získán zlomek novověké redukční hrnčiny. Ve výkopu pro opravu dešťové kanalizace prováděné před stavbou samotného chodníku na severní straně Pražské ulice při náměstí u domu č. p. 53 (S-JTSK /bod 2/: 719872/1077593) se v rámci až 70 cm silného nadložního souvrství ukázala pod konstrukčními vrstvami dnešní silnice jedna výraznější komunikační úroveň zpevněná drobnějším kamenným štetem.

Jiří Bernat

45. Pacov u Říčan, okr. Praha-východ

1. Pacov, část města Říčany, Nový Pacov, Luční ul., parc. č. 244/123; S-JTSK (bod): 725884/1054268.
2. Stavba rodinného domu.
3. Dva sídlištní objekty v areálu pravěkého polykulturního osídlení; kultura s lineární keramikou a mladší neurčený pravěk.

Základovými rýhami pro novostavbu nepodsklepeného rodinného domu došlo k narušení dvou zahloubených archeologických objektů. Objekt 1/2018 ležel na trase rýhy pro základ severní obvodové zdi domu u jeho severozápadního nároží. Dokumentace řezů objektem v obou stěnách výkopu prokázala, že se jedná o větší jámu (max. d. 2,2 m, max. hl. 0,9 m pod terénem) vyplněnou hlinitými vrstvami a jednou vrstvou mazanice. Do výplně zasáhla stratigraficky mladší sloupová jáma (max. hl. 0,66 m dle J profilu). Dalším objektem 2/2018 (max. d. 1,7 a hl. 0,88 m dle V profilu) s podhloubenými patami stěn a rovněž s hlinitými vrstvami výplně prošla rýha pro základ východní obvodové zdi širší severní části domu. Z obou objektů, vzdálených od sebe jen několik metrů, se podařilo získat vzorkováním jen nepočetné střepy nádob kultury s lineární keramikou a ze severní části objektu 2/2018 také jeden drobný zlomek mladší pravěké keramiky. Objekty doposud neznámého polykulturního sídliště leží 250 m severovýchodně od toku Rokytky, ale s převýšením až 25 m. Nelze proto vyloučit ani vztah zachycených objektů k možnému pravěkému sídelnímu areálu na severní straně, v rozsáhlém prostoru mělké pánve, v níž se na malém pravobřežním přítoku Rokytky nachází ve vzdálenosti asi 500 m také historické jádro Pacova.

Jiří Bernat – Lubor Smejtek

46. Pečky, okr. Kolín

1. Pečky-jih, Třída 5. května, ulice Fügnerova, Sokolská, Tyršova, Žerotínova, Moravská, Chelčic-

kého, Sportovní, Chaloupeckého, Husovo náměstí; parc. č. 828, 831/2, 831/3, 845/6, 858, 869/1, 869/2, 908, 947, 1056, 1086, 1087, 1104, 1136, 1137, 1170, 1172, 1181/18.

2. KabelVN, kNN, demontáž kVN, kNN, Fügnerova.

3. Sídliště; kulturní vrstva; pravěk, nedatováno.

Během kontroly rýh pro nové kNN, nicméně ve výkopech starších, byl jako archeologicky pozitivní prohlášen pouze úsek v areálu bývalého podniku ZPA (č. p. 183, neplést se současným průmyslovým areálem ZPA při jižním konci Třidy 5. května) na parc. č. 1181/18. Zde byla v rýze mezi body (S-JTSK) 699694/1048782 a 699658/1048803 zjištěna kulturní vrstva patrná pod recentními a subrecentními navážkami a tmavohnědou písčitou hlínou v hloubce 80 cm. Její spodní hrany nebylo ve výkopu hlubokém 110 cm dosaženo. Při vzorkování obsahovala drobné zlomky keramických nádob a mazanice, ty však ani po umytí není možné datovat přesněji, nežli do intervalu od doby bronzové až do doby římské, tj. mladšího pravěku. Je třeba dodat, že právě areál od Třidy 5. května až po hranu dnešního toku Výrovky (tzv. Kandie) patří mezi významné polykulturní lokality, odkud jsou známy sídelní i pohřební areály od doby kamenné až do raného středověku.

Zdeněk Beneš

47. Plaňany, okr. Kolín

1. Parc. č. 280/2, 726/1, 295/6, 295/7, 295/8, 295/10, 295/11, 295/12, 295/13, 295/14, 295/15, 295/16, 295/24, 295/25; S-JTSK (linie mezi body): 700714/1052341; 700772/1052647; 700866/1052792.

2. Výstavba obchvatu městyse Plaňany.

3. Sídliště; k. s vypíchanou keramikou, k. mohylová, k. knovízská, k. štitarská a k. laténská. Pohřebiště; k. nálevkovitých pohárů, k. zvoncovitých pohárů, k. únětická; obr. 23 a 24.

Na přelomu července a srpna jsme byli přizváni k předání staveniště bezmála 12 let plánované výstavby obchvatu městyse Plaňany. Ačkoliv byli zástupci jednotlivých stran v předstihu informováni o nepřeborném množství a významu archeologických situací a nálezů na katastru obce a o potřebě předstihového záchranného archeologického výzkumu, nebylo s archeologií v projektu počítáno.

Záměrem stavby bylo vybudovat novou komunikaci při severozápadním okraji obce ze směru od Radimi a rekonstruovat stávající komunikaci a most v ul. Pražská. Před začátkem skrývky jsme přistoupili k nedestruktivní prospekci formou průzkumu detektorem kovů a povrchových sběrů, která potvrdila výskyt kovových nálezů a keramiky v celé délce trasy nově plánované komunikace. Archeologické situace se vzhledem k rozdílným hloubkám terénních zásahů podařilo zachytit pouze na úseku nové komunikace při severozápadním okraji obce, který jsme pracovními rozdělili na tři sektory: severní úsek (plocha 1) o délce cca 230 m a šířce 14 m ležel na intenzivně obhospodařované půdě se silně zerodovaným A horizontem (max. mocnost 20 cm); druhou plochu tvořil prostor úvozové cesty o délce cca 45 m a šířce 13–20 m, která byla zjištěna v mírném údolí mezi plochami 1 a 3; úvoz

následně přecházel ve výraznou terénní vlnu (plocha 3) o délce 175 m a šířce až 23 m, jež sbíhala směrem k současné komunikaci v Pražské ul.

Na ploše 1 bylo po začátní dokumentováno na 70 objektů, z čehož víc jak polovinu tvořily kúlové a sloupové jámy, jedna keramická pec a řada sídlištních objektů z mladší doby bronzové. Mezi relikty sídliště byly zachyceny i čtyři hroby k. únětické a jeden hrob k. zvoncovitých pohárů. Na úseku č. 2 byla zjištěna zaniklá úvozová cesta z Plaňan do Vrbčan a patrně její vedlejší větve. Jiné archeologické objekty se na této ploše nepodařilo zachytit, ačkoliv v ornici bylo přítomno velké množství archeologického materiálu. Průběh dnes již zaniklé cesty lze rekonstruovat podle map I. a II. vojenského mapování. Plocha 3 se nacházela na výrazné sprašové terénní vlně, která byla v rámci projektu určena k odtěžení až do hloubky 6 m. Směrem k severu (tj. k ploše 2) bylo podle výrazného zářezu zřetelné, že terénní vlna je z této strany částečně zničena úvozovou cestou. Vyjma silně zerodovaného jižního svahu bylo při hřbetu terénní vlny zachyceno až 3 m mocné kulturní souvrství s dobře čitelnou stratigrafií, která byla prozkoumána ve čtvercové síti. V rámci předběžných závěrů lze uspořádat sídlištních vrstev charakterizovat následovně: nejstarší komponentu tvořily sídlištní objekty k. s vypíchanou keramikou (kúlové a sloupové jámy, zásobnice, hliníky?) zahloubené

Obr. 23. Plaňany. Západní profil čtverce B16 v síti 3. Podlaha domu k. knovízské zahloubená do sídlištní vrstvy k. s vypíchanou keramikou, obě porušeno mladší zásobnicí k. knovízské a převrstveno homogenní vrstvou s nálezy k. knovízské a k. štitarské.

Obr. 24. Plaňany. Čtverec E14 v síti 3. Hrob baalberské fáze KNP (obj. 725) porušený hrobem k. únětické.

do sprašového podloží, které nezřídka plynule přecházely ve vlastní kulturní vrstvu s rozptýlenými nálezy k. s vypíchanou keramikou. V severní části plochy byl zachycen hrob baalberské fáze k. nálevkovitých pohárů s dochovaným negativem vnitřního členění prostoru (výdřeva/dřevěná rakev). Do téže vrstvy byly zahloubeny hroby k. únětické a výjimečně dochované podlahy domů k. mohylové a knovízské (vč. dochovaných stěn, omítek a podlahových vrstev). Standardní sídlištní situace mladší a pozdní doby bronzové představovaly baterie zásobních/odpadních jam vyplněné enormním množstvím sídlištního odpadu. Stratigraficky výše položená byla homogenní vrstva s nálezy mladší–pozdní doby bronzové. Nejmladší stratigrafickou jednotku pak tvořily zahloubené sídlištní objekty k. latenské (obdélné polozemnice a zásobnice). Výzkum byl ukončen k poslednímu červnu 2018.

Tomáš Chlup

48. Plaňany, okr. Kolín

1. Jižní okraj obce, polohy U cukrovaru a Na Skřipci; parc. č. 163/3, 174, 171, 760/1, 187/2, 191/1, 764/14, 189/5, 205, 206, 208/1.
2. Rekonstrukce VTL plynovodu.
3. Sídlíště; objekt; nedatováno.

Během kontroly jam s odhaleným potrubím VTL plynovodu byl zjištěn jeden archeologický objekt pravěkého stáří v severním profilu jámy na parc. č. 171 v poloze U cukrovaru. Stěna profilu byla částečně začištěna a objekt byl fotograficky a kresebně dokumentován. Body na dokumentační ose objektu byly geodeticky zaměřeny na body S-JTSK 700741/1053369 a 700742/1053367. Pro získání datovacího materiálu byl také vzorkován, ale získané zlomky keramiky pro přílišnou fragmentárnost neumožňují dataci přesnější, než do období mladšího zemědělského pravěku, s největší pravděpodobností do doby bronzové až doby římské. Jde však s jistotou o doklad sídelních aktivit v tomto prostoru, což – vzhledem k početným nálezům během stavby a provozu cukrovaru na přelomu 19. a 20. století – nepřekvapuje (např. *Hellich 1922*).

Zdeněk Beneš

49. Plaňany, okr. Kolín

1. Poloha Pode Dvorem, parc. č. 40/1; památkově chráněná sýpka (rejst. č. ÚSKP 106060).
2. Sondáž v rámci předprojektové přípravy.
3. Středověk, novověk; zahloubené objekty, tvrz
V říjnu a listopadu 2018 byla provedena v rámci předprojektové přípravy sondáž uvnitř a vně památkově chráněné sýpky v Plaňanech. Obec jako investor připravuje projekt „Rekonstrukce barokní sýpky“. Pro potřeby projektu bylo položeno celkem 11 sond v místech předpokládaného zásahu do terénu, nebo v místech napojení barokní přístavby na původní renesanční tvrz, případně do jiných míst zasazených plánovanou stavbou (podlahy ve sklepech, schodiště). Úkolem sondáže bylo určit mocnost archeologických situací a odhadnout finanční a časovou náročnost budoucího archeologického výzkumu.

Vně objektu byly čtyři sondy o rozměrech 2 × 2 m položeny v místech plánované přístavby západně od budovy sýpky a jedna sonda 13,9 × 0,6 m u severní

stěny sýpky. Sondy č. 1 a 2 v místě severní stěny plánované přístavby odhalily starší zahloubené objekty dle keramiky datované na počátek 13. století. Sonda č. 3, v místě napojení přístavby na budovu starší tvrze, zachytila archeologické situace související se stavbou této tvrze (2. polovina 16. století) až do hloubky zhruba 2 metrů od současného povrchu. Obě sondy (1 a 3) umístěné podél západní stěny sýpky zachytily štětovou úpravu terénu podél stavby. Sonda č. 4 v jihozápadním rohu nezachytila jiné než recentní zásahy (beton, stavební suť nasedaly přímo na podloží). Sonda č. 9 podél celé severní stěny sýpky potvrdila existenci sklepů vyčnívajících mimo půdorys stavby v délce 9 m. Sklepy zkoumány nebyly, sondáž byla zastavena na vrcholu jejich klenby. Klenba sklepa byla zachycena také v sondách č. 8 a 11 uvnitř objektu. Uvnitř objektu byly položeny tři sondy v severní barokní části sýpky (byla víceméně provedena dokumentace zásahů po stavebně historickém průzkumu). Po rozebrání dlažby bylo potvrzeno nasedání barokní podlahy přímo na rostlý terén. Místo případné vnitřní konstrukce (dochované části původní tvrze) v přízemí objektu sondou zachyceno nebylo. V jižní části sýpky, v místech původní tvrze, byly umístěny tři sondy. V jednom případě byla pod současnou dlažbou dokumentována část starší patrně renesanční dlažby.

Poznatky získané touto sondáží budou použity při plánování projektu. Dle finančních možností obce bude rozhodnuto o případné realizaci přístavby, nebo o změně projektu s možnou minimalizací zásahů do archeologických situací.

Irena Benková

50. Poděbrady, okr. Nymburk

1. Poloha Ostende, parc. č. 5134/1 (méně parc. č. 5134/3, 5134/5); S-JTSK (okolí bodu): 693059/1042874.
2. Infrastruktura pro novou lokalitu rodinných domů.
3. Sídlíštní objekt (1); starší doba římská.

Prostorová souvislost s akcí na parc. č. 151/2, 150. Zemní zásahy v souvislosti s umístěním nových inženýrských sítí pro lokalitu rodinných domů v místě někdejšího průmyslového areálu – jatek. Prostor je blízký významné archeologické lokalitě v poloze „Na Vinicích“ (není totožná s ul. Na Vinici), popsané na počátku 20. stol. J. Hellichem (*Hellich 1923*, 3–4), jejíž pravděpodobné těžiště leží JV od areálu. Dohled při referované stavbě ukázal, že namísto původního mírného svahu se nově utvářená lokalita rodinných domů nachází částečně v recentním zářezu (snad motivovaném výstavbou někdejšího průmyslového areálu), jehož báze leží dnes cca 2 m pod někdejší úrovní terénu. V celém prostoru s výjimkou ojedinelých dochovaných terénních reliktnů při jeho východním okraji (při vjezdu na lokalitu) byly zjištěny výhradně intenzivní odpadové vrstvy 2. poloviny 20. stol. nasedající na čisté podloží. V profilu intaktního terénu na východní straně stavby byl ale počátkem roku 2018 úspěšně zdokumentován jeden archeologický objekt – sídlíštní jáma – s keramickým materiálem přesvědčivě řadícím objekt do starší doby římské (spolu s nálezy z parc. č. 151/2 a 150 *Kos – Langová 2018*).

Luděk Kos

51. Poděbrady, okr. Nymburk

1. Poloha Ostende/ul. Husova, p. č. 151/2, 150; S-JTSK (okolí bodu): 693054/1042877.

2. Stavební úpravy a přístavba domu čp. 129.

3. Kúlová/sloupová jáma (2); pravěk.

Prostorová souvislost s akcí na parc. č. 5134/1. Zemní zásahy v souvislosti s realizací bytového domu severně od průjezdu do někdejšího průmyslového areálu (jarka). Zemní zásah spočíval především v odstranění bloku terénu na parc. č. 151/2, jakož i v zásadní rekonstrukci staveb na parc. č. 150 – blok terénu na parc. č. 151/2 se překvapivě ukázal jako zcela intaktní a po skrývce nevýrazného nadloží přinesl nález dvou pravěkých zahloubených objektů, které je na základě keramických nálezů možno rámcově datovat do období pravěku; datace do doby římské je nejistá (spolu s nálezy z parc. č. 5134/1 Kos – Langová 2018).

Luděk Kos

52. Předboj, okr. Praha-východ

1. Východní část obce, 20 m JV od výklenkové kapličky z 18. století, parc. č. 63/14; S-JTSK (okolo bodu): 736470/1028301.

2. Stavba rodinného domu.

3. Raně středověké pohřebiště.

V létě 2018 nás kontaktoval stavbyvedoucí firmy upravující terén před stavbou rodinného domu v Předboji. Bagr při srovnávání terénu a odebírání svahu pod kapličkou narušil kostrový hrob. Po příjezdu na místo bylo možno dokumentovat již pouze zbytek narušeného kostrového hrobu se dvěma nad sebou pohřbenými jedinci (hrob č. 1, dospělý a nedospělý jedinec juvenilního věku). Zároveň jsme však po vyžádané preciznější skrývce identifikovali dvě další dosud nenarušené hrobové jámy. Ve větší (hrob č. 2) spočívala kostra ženy. Po obou stranách lebky měla po jedné drobné esovitě záušnici ze slitiny barevných kovů, díky nimž lze hrob datovat do 10. století. V poslední hrobové jámě (hrob č. 3) byla téměř úplně strávená kostra asi pětiletého dítěte. Z jeho kostí se dochovaly pouze zbytky dolních končetin. Zajímavým zjištěním je poměrně dobrá zachovalost dřeva z dřevěného obložení, která je zřejmě způsobena silně vápnitým prostředím (podrobněji Mattiello – Lutovský – Kašparová 2019).

Lucia Mattiello

53. Přemyšlení, okr. Praha-východ

1. Ulice Na Brnky, parc. č. 153/1, 102/8, 13, 50; S-JTSK: 741253/1034362, 741265/1034407, 741325/1034469, 741402/1034560.

2. Rozšíření stávající veřejné komunikace.

3. Neolit, eneolit, starší doba železná; obr. 25.

Koncem léta započala druhá etapa úpravy veřejné komunikace Na Brnky situované při jižním okraji obce. Tak jako v předchozí etapě byla i v tomto roce, dle zadání stavebního projektu, kompletně odstraněna starší skladba vozovky až na úroveň geologického podloží. Dále došlo k rozšíření koridoru komunikace a přeložení inženýrských sítí. Závěrečným krokem bylo pak vybudování nové silnice o dvou pruzích včetně nových chod-

Obr. 25. Přemyšlení. Jeden ze zahloubených objektů.

níků. Vzhledem ke zkušenostem z předchozích několika let byl již od samého počátku na stavbě přítomný terénní technik, který dohlížel na průběh zemních prací. Výsledkem archeologického dohledu bylo zachycení 16 pravěkých objektů a položení pěti ověřovacích sond v místě hlubších geologických depresí zanesených tmavými uloženinami. Získané nálezy nijak nevybočovaly z obdobných sídlištních situací zdokumentovaných v blízkém okolí. Keramické zlomky získané z výplní jednotlivých objektů náleží do širšího časového úseku. Nejstarší nálezy řadíme do období mladšího neolitu reprezentovaného kulturou s vypíchanou keramikou, dále bylo možné rozpoznat keramické zlomky ze staršího eneolitu. Pravděpodobně nejmladší keramický soubor na lokalitě spadá až do období starší doby železné.

Lukáš Baloun

54. Přerubnice, okr. Rakovník

1. Parc. č. 433; S-JTSK (okolo bodu): 781927/1022867.

2. Stavba RD.

3. Pravěk, raný středověk, vrcholný středověk, středověké šlechtické sídlo, novověk.

Výstavba rodinného domu byla navržena do nádvoří někdejší přerubnické tvrze (bez památkové ochrany). Výkopy nově budovaného sklepa a základových pasů o značné hloubce (až 250 cm) narušily zděné konstrukce, v jednom případě bezpochyby terasní zeď, vymezující prostor sídla od zamokřené údolní nivy. Ostatní konstrukce patřily zřejmě základům nadzemních objektů neurčitého účelu, k nimž přiléhající uložení obsahovaly početný datující materiál, zejména keramiku a duté sklo, ukazující na jejich vznik v širokém časovém intervalu od 15. do 18. století. V mělce zahloubené skrývce pro stáj severovýchodně od budoucího rodinného domu byly v silně zamokřené vrstvě tvořící dno v ploše začištěny tři shluky zlomků propálené mazanice, doprovázené několika zlomky zřejmě pravěké keramiky. Na hromadách vyvezené zeminy ze starších nehlášených výkopů, snad uvnitř stojícího objektu tvrze, byly sbírány další zlomky keramiky, zřejmě jak pravěké, tak raně středověké (okraj „zduřelé“ formy a další atypické).

Vojtěch Volf

55. Radonice u Prahy, okr. Praha-východ

1. Ulice Krátká, parc. č. 205/9; S-JTSK: 728839/1038819, 728840/1038886, 728859/1039008.

2. Stavba komunikace a inženýrských sítí.

3. Zemědělský pravěk.

V průběhu roku 2018 byla pravidelně dohlížena výstavba nové veřejné komunikace situované v JZ části obce Radonice. Rozsáhlá skrývka ornice bohužel nepřinesla žádné pozitivní zjištění a ani po ohledání deponie zeminy nic nenasvědčovalo tomu, že by v daném prostoru mohlo dojít k narušení archeologických situací. Situace se změnila až v průběhu hloubení sdruženého výkopu pro inženýrské sítě, kdy se přibližně v první pětině výkopu (od VINOŘSKÉ silnice) objevila narušená sídlištní jáma se světle hnědou výplní. Celá situace byla zdokumentována pouze v řezu a následně ovzorkována. Z výplně objektu se podařilo získat pouze jeden pravěký zlomek keramiky pocházející z těla nádoby. Bližší určení stáří objektu není možné.

Lukáš Baloun

56. Sány, okr. Nymburk

1. Ul. 9. května, Dobšická, Za Kovárnou, parc. č. 876/10, 876/1, 241/2; S-JTSK (linie): 683848/1046476, 683764/1046484, 683708/1046505, 683684/1046549, 683677/1046575, 683664/1046574, 683645/1046661, 683623/1046660, 683586/1046616, 683560/1046774.

2. Kabel nízkého napětí.

3. Sběr z haldy, kůlová/sloupová jáma; více pravěkých období, raný a vrcholný středověk.

Obnova sítě nízkého napětí ve zmíněných ulicích prováděná liniovými výkopy o hloubce max. 80 cm. V celé oblasti severně od křižovatky ul. 9. května a Brigádnická zachyceny četné artefakty v materiálu hald; nebylo nicméně zjištěno narušení intaktních situací, protože výkop v této části stavby prakticky bez výjimky nedosahoval podloží, a zpravidla cca 40–60 cm profilu bylo recentně ovlivněno (materiál tedy často sekundárně uložený). Zachyceny četné keramické nálezy z různých období pravěku a středověku.

Luděk Kos

57. Sibřina, okr. Praha-východ

1. Prostor celé obce.

2. Stavba kanalizace a vodovodu

3. Sídliště, kulturní vrstva; patrně mladší až pozdní doba bronzová, vrcholný středověk.

V nových ulicích na JZ obce Sibřina na několika místech pozorována přítomnost dochované nadložní (kulturní?) vrstvy pod navážkami, příp. současným podsypem vozovky a starou orníční vrstvou. Má charakter tmavohnědé jílovito-prachovité hlíny a sahá až do hloubky 100 cm od současného povrchu. Týká se to jižního konce ulice V Habeši nebo ulic Nová, Z Kopečka a Souběžná. V přípoje k č. p. 107 v ul. Souběžná byly v tmavohnědé jílovité hlíně ve vrstvě 100–140 cm hloubky pozorovány drobné zlomky pravěké keramiky. Pod ní bylo jílovité čisté podloží, nad ní zase čisté světle hnědé jílovité hlíny, patrně spláchnuté erozí. Tato vrstva, rovněž ob-

sahující drobné zlomky pravěké keramiky a mazanice, byla dobře pozorovatelná rovněž v křížení ulic Souběžná a Z Kopečku. Více než 1 m silnou vrstvu obsahující nečetné zlomky keramiky z pozdní doby bronzové zachytil v roce 2017 při dohledu stavby rodinného domu na parc. č. 73/54 J. Dufek (*Dufek 2018*) a nálezy z mladší až pozdní doby bronzové byly již dříve zaznamenány při záchranných akcích muzea v Čelákovících.

V ulici V Kukli před č. p. 198 v jižním profilu rýhy byl zjištěn objekt zachycený v délce 410 cm, poměrně rovného až mělce mísovitěho dna v hloubce 160 cm od současného povrchu, zaměřený turistickou GPS v bodě 50°03.066' N, 14°40.055' E. Rozměry i charakterem řezu odpovídá zahluobené chatě. Začišťováním profilu bylo získáno jen minimum drobných zlomků keramiky, které nebyly blíže datovány. Pravděpodobná je však datace do již uvedených mladší až pozdní doby bronzové.

Před domem č. p. 4 v místech křižovatky ulic Říčanská a Ke Květnici na rozhraní parc. č. 371/3 a 16/2 (GPS 0°03'23.48"N, 14°40'13.42"E) ve východní stěně šachty v hloubce 60 cm od dnešního povrchu zachycen spodek pravděpodobně zásobního objektu datovaného keramickým zlomkem a železnou podkovou do vrcholného středověku.

Zdeněk Beneš – Josef Dufek

58. Slatina, okr. Kladno

1. Parc. č. 1098; S-JTSK (linie): 754692/1025517, 754652/1025521.

2. Stavba polní cesty HPC 2.

3. Pohřebiště kultury zvoncových pohárů; *obr. 26 a 27.*

Na poměrně nevelké, hlavně však úzké (5 m) ploše skrývky pro nově budovanou zpevněnou komunikaci byla zachycena část pohřebiště kultury zvoncových pohárů. Již během skrývky se projevovala poloha hrobů pravoúhlým obložení z desek jemného lokálního písčovce. Obložení zřejmě označovalo hrob na povrchu, samotný pohřeb se nacházel na dně většinou hluboké hrobové jámy pod ním. Pohřby byly ve větší míře kostrové (8 hrobů), v menší žárové (5 hrobů). Obdélné jámy kostrových hrobů měly orientovány delší osu ve směru sever–jih, žárové pohřby byly v jamách kruhových nebo mírně oválných. Keramickou výbavu v hrobech před-

Obr. 26. Slatina. Eneolitické hroby po skrývce.

Obr. 27. Slatina. Jeden z hrobů kultury zvoncovitých pohárů.

stavují nejčastěji mísy, popřípadě kombinace mísy s koflíkem/džbánkem. Početné jsou přídavky štípané industrie – prostých ústěpů křemence i pazourku, ojedinělý je retušovaný pazourkový ústěp a zlomek broušeného nástroje. V jednom kostrovém hrobě byla nalezena dvojice pazourkových hrotů šípů, v dalším nátepní destička. Nálezy několika úlomků silně zkorodovaných měděných plechů, v jednom případě s řadou otvorů podél okraje, ukazují na další milodary. Některé kostrové hroby byly uloženy na dně poměrně hlubokých hrobových jam, což společně s příznivým chemismem podloží umožnilo často výjimečně dobré zachování kosterních pozůstatků, v jednom hrobě pak dokonce zbytků rakve či jiného dřevěného vybavení hrobové komory.

Vojtěch Volf

59. Stříbrná Skalice, okr. Praha-východ

1. Ul. Na Hradě, parc. č. 137/1; S-JTSK (bod): 715514/1068174.

2. Stavba pergoly a venkovního krbu.

3. Areál zaniklého hradu Skalice.

Výkop menších rozměrů zasáhl v ochranném pásmu kulturních památek do míst předpokládaného jižního úseku vnějšího opevnění hradu. Ve dvorku (část parc. č. 137/1) na severovýchodní straně domu č. ev. 493 bylo od jihovýchodní skalní stěny pahrbku hradního jádra odkopáno v délce několika metrů antropogenní souvrství. Zejména uložení ve dně mělkého výkopu (hl. ca 0,3 m pod terénem dvorku) měly charakter stavební destrukce, ale zjevně až z industriálního období. Samotný zářez do skály obíhá však celý obvod jádra hradu a vznikl nejspíše nikoliv až v novověku nebo v 19. století při výstavbě jednotlivých domků kolem kostela, ale zřejmě už ve

středověku při zakládání vnějšího obvodového opevnění. Sledovaný výkop byl příliš mělký a nedosáhl k úrovni středověkých uloženin, pokud se v dotčeném prostoru zbytků jižní části hradního parkánu nebo příkopu vůbec dochovaly.

Jiří Bernat

60. Stříbrná Skalice, okr. Praha-východ

1. Hrnčířská ul., parc. č. st. 7, 106/2, st. 6, 1674/1; S-JTSK (okolo bodu): 715390/1068042.

2. Rekonstrukce rodinného domu č. p. 41.

3. Přízemní zděný venkovský dům v historickém jádru městečka; doklady složitějšího vývoje stavby v industriálním období.

V rámci dohledu proběhla kontrola nálezově negativní rýhy pro svislou hydroizolaci podél východní strany domu, ale už v prvním pololetí byl proveden zjednodušený grafický záznam a fotodokumentace vnějších stěn domu č. p. 41, zbavených v té době na většině ploch omítek. Odkrytá situace zdiv a jejich stratigrafických vztahů ukazuje poměrně rychlý postup přestavby přízemního zděného domu v historickém jádru městečka od 19. století do dvacátých let 20. století. Dům existoval zřejmě už před rokem 1771 a na císařském otisku Stablního katastru z roku 1841 je stavení zaznamenáno ještě jako stavba s převažující spalnou konstrukcí. Nelze nicméně vyloučit, že některá z dochovaných zděných částí pochází také už z doby před rokem 1841. Středověké stavební konstrukce ani sekundárně využitě středověké architektonické články nebyly ve zdivech domu pozorovány.

Jiří Bernat

61. Tetín, okr. Beroun

1. Západní okraj obce, ppč. 577/34, 577/77; S-JTSK 767916/1055249.

2. Stavba rodinného domu.

3. Pravěk, středověk.

Při skrývce ani při stavbě nebyly zjištěny žádné zahloubené objekty. Následně nálezy z haldy však vyvolaly dodatečnou kontrolu stavby, kdy byl po zřejmém rozšíření zjištěn 1 zahloubený objekt. Vzorkováním objektu se nepodařilo získat žádné nálezy. Z haldy pochází 9 zlomků kostí, 4 zuby, 2 keramické zlomky (pravěk), 1 keramický zlomek (středověk), 1 ks mazanice a 1 pazourkový ústěp. Může jít o rozrušený hrob, spojení částí nálezů se zjištěným objektem je ale neprůkazné.

Tomáš Polišenský

62. Třebohostice u Škvorce, okr. Praha-východ

1. Parc. č. 1/1, 68/1, 68/3, 78/4, 78/5, 78/8, 92/12.

2. Inženýrské sítě a soubor RD, projekt Štolcův Dvůr.

3. Sídliště; neolit, vrcholný středověk.

V rámci stavby bylo zjištěno několik archeologických situací. Plochy jednotlivých rodinných domů byly pracovním číslováním pořadovým číslem, které nijak nesouvisí ani s označením stavební parcely ani s budoucím číslem popisným.

V severní části lokality, směrem do svahu, byla pozorována rozvezená destrukce zaniklého novověkého stavení. Mocnost jílovito-hlinitého nadloží zde není velká, naopak směrem ke středu parcely 68/1, kde se nachází prameniště drobné vodoteče, navážek výrazně přibývá a základy připravovaných RD jsou zde hluboké až 190 cm.

Objekty neolitického stáří byly zjištěny na severním svahu nad prameništěm. Objekty se od světle hnědého jílovito-hlinitého podloží odlišují světle šedým zbarvením, přeschlá jílovito-hlinitá výplň byla ale extrémně tuhá a drobné nálezy v ní měkké a drobné, takže jejich vyvednutí bylo značně komplikované a jejich kvalita nízká. Objekt 1 byl zjištěn v jižní stěně dvojdomku č. 5; obsahoval atypické zlomky neolitické keramiky. Objekt 2 s atypickými zlomky neolitické keramiky a mazanicí byl zachycen v jižní straně středové příčky dvojdomku č. 10. Objekt 3 se našel při SZ rohu dvojdomku č. 7, kde byl fragmentárně dochován v křížení základových pasů. Další archeologické situace, tentokrát tři objekty vrcholně středověkého stáří, byly zjištěny na jižním svahu nad prameništěm, a to v RD č. 22.

Zdeněk Beneš – Josef Dufek

63. Třemblat, okr. Praha-východ

1. Hlavní ul., parc. č. 1743; S-JTSK (linie): 720947/1063393, 720946/1063399, 720945/1063398.

2. Kabel NN pro parc. č. 1583.

3. Zbytky zemědělského stavení z industriálního období – orientační zjištění.

Krátká zalomená rýha v místě vjezdu (parc. č. 1743) k připojovanému stavebnímu pozemku (parc. č. 1583) na severním okraji intravilánu zasáhla v místě nové rozvodné skříně do vnějšího líce zbytku jihozápadní štítové stěny bývalého zemědělského stavení č. p. 33. Mělce založené zdivo, vystavěné z místní žuly, se blíží svým provedením zdivu kvádrovému. Obytná část objektu z 19. století zanikla až po roce 2003 a místy se projevovala více než 1 m vysokými relikty nadzemního zdiva a průběh stěn zbývajících hospodářských částí stavení byl patrný v povrchovém terénním reliéfu. V prostoru vjezdu, narušeném kabelem NN už v minulosti, spočívalo na hnědožlutém hlinitém podloží 30 cm silné antropogenní souvrství. Následná demolice zbytků domu ani terénní úpravy a zemní práce při výstavbě nového rodinného domu na parc. č. 1583 nebyly oznámeny.

Jiří Bernat

64. Úhonice, okr. Praha-západ

1. SZ okraj obce, ppč. 899/1; S-JTSK: 760624/1045005, 760457/1044927, 760505/1044949, 760480/1045000, 760577/1044984, 760557/1045027.

2. Výstavba komunikace a inženýrských sítí k RD; plošný odkryv + rýhy pro sítě.

3. 31 zahloubených objektů, 4 sloupové konstrukce; kultura s lineární keramikou, blíže nedatovaný zemědělský pravěk; obr. 28 a 29.

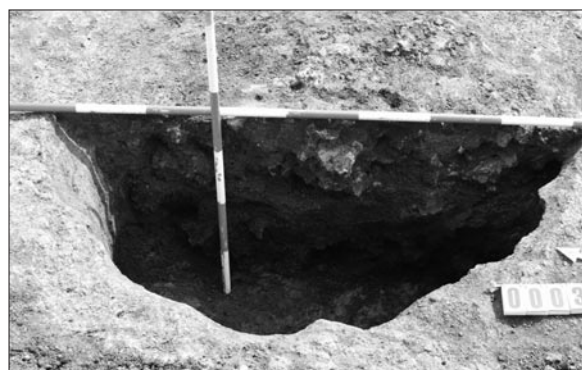
Při náhodné obhlídce území byla objevena nehlášená skrývka ornice, na které bylo zaregistrováno větší množství pravěkých objektů. Při následném výzkumu bylo

dokumentováno 31 zahloubených objektů, čtyři sloupové konstrukce tvořené celkem 23 sloupovými jamami a několik samostatných kúlových jam. Ve dvou případech se jednalo o rozsáhlé hlinitky. Dva objekty obsahovaly enormní množství deponované mazanice. Tyto objekty byly zajímavé především svou vzájemnou podobností, minimálním obsahem keramických zlomků a pravidelně vypálenou stěnou.

Milan Kukla

Obr. 28. Úhonice. Jedna ze sloupových konstrukcí.

Obr. 29. Úhonice. Deponovaná mazanice.

65. Únětice, okr. Praha-západ

1. Rýznerova ulice, naproti čp. 1.; S-JTSK: 746597/1035448.

2. Stavba kanalizace a vodovodu.

3. Nález vrstvy (sekundárně uložené); 16. – počátek 17. století.

Ve stávající komunikaci byl budován nový vodovod těsně vedle starších výkopů pro jiné inženýrské sítě. V Rýznerově ulici před č. p. 1 byla v hloubce 120–160 cm objevena popelovitá vrstva s množstvím drobných mazaninových kousků a s keramickými zlomky. Druhotně uložená vrstva o délce cca 2 m byla kresebně i fotograficky zdokumentována a ovzorkována. Obsahovala keramické zlomky vyráběné od 2. pol. 15. až po 17. století. Do přechodné fáze pozdního středověku až raného novověku lze zařadit jeden zlomek rezně oxidačně vypálené vytáčené hrnciny zdobené radýlkem. Jako „novověk 1“ bylo určeno 10 zlomků, všechny vytáčené. Sedm z nich bylo uvnitř glazovaných a tři uvnitř glazované zlomky byly ještě vně zdobené červeně malovanými oběžnými linkami. V jednom neglazovaném střepu zůstal zbytek

drátu v reparačním otvoru. Čtyři zlomky pocházející z talířovitých mis byly určeny obecně jako novověk. Celkově lze soubor zařadit do 16. až počátku 17. století.

Lucia Mattiello

66. Veleň, okr. Praha-východ

1. Ulice Hlavní, parc. č. 413/31; S-JTSK: 731935/1034625.
2. Stavba základní školy a příjezdové komunikace.
3. Starší/mladší doba železná; *obr. 30 a 31.*

Archeologický výzkum vyvolaný výstavbou areálu základní školy a zahájený koncem roku 2017 plynule přešel do roku následujícího. Vzhledem k napjatému stavebnímu harmonogramu pokračovaly terénní a dokumentační práce kontinuálně a bez zimní přestávky. Leden byl dokonce co do počtu nasazených pracovníků nejsilnějším měsícem. Zemní práce se zaměřily zejména na příjezdové komunikace a prostor budoucí tělocvičny. Nově odkryté situace bylo možné shodně datovat na přelom starší a mladší doby železné. Odkryté pravěké osídlení plynule navazovalo na dříve dokumentované situace. Také skladba odkrytých objektů odpovídala objektům a situacím nalezeným v ploše školní budovy. Mezi zajímavé nálezy z prostoru západní příjezdové komunikace můžeme zařadit objekt, z jehož výplně pochází několik desítek zlomků keramických závaží. Poněkud odlišná situace byla k vidění v prostoru budoucí tělocvičny, v rámci které došlo k odlišnému způsobu založení stavby, a to za pomoci vrtaných pilotů. Z tohoto důvodu nebylo nutné hloubit základové pasy a ani hloubka skrývky nedosahovala úrovně skrývky pod školními třídami nebo

příjezdovou komunikací. Zdokumentovány byly pouze nejvýše položené archeologické situace.

V průběhu dalších měsíců se archeologický výzkum omezil na dohled při hloubení základových pasů školní kuchyně, nebo přípojek inženýrských sítí. V závěru terénního výzkumu byly otevřeny tři menší plochy pod retenčními nádržemi o rozměrech ca 3 × 5–8 m, v rámci kterých se podařilo zdokumentovat část polozemnice *in situ* uloženou keramickou nádobou a několik kůlových a sloupových jamek.

Lukáš Baloun

67. Veleň, okr. Praha-východ

1. Ulice Hlavní, parc. č. 413/1; S-JTSK: 731699/1034453.
2. Stavba komunikace a inženýrských sítí k 7 RD.
3. Přelom starší a mladší doby železné, mladší doba železná, doba římská; *obr. 32 a 33.*

Stavební parcela je situována při východním okraji obce, v těsném sousedství Hlavní silnice a Mratínského potoka. Ze strany západní sousedí stavební pozemek s komerčním areálem. Severní část proluky pak uzavírá ulice U Rybníka a kolem ní rozrůstající se lokalita nových rodinných domů. V těsném okolí stavební parcely byly v minulosti realizovány dva archeologické výzkumy a zdokumentováno zde bylo několik stovek objektů náležející k rozsáhlému polykulturnímu osídlení. Nejnovější sídlištní nálezy pocházejí z areálu nové základní školy, vzdálené pouhých 250 m od předmětné parcely 413/1. Podstatná část zmíněného osídlení spadá dle předběžné analýzy na přelom starší a mladší doby železné. Ze stejného

Obr. 30. Veleň. Plocha výzkumu.

Obr. 31. Veleň. Polozemnice s keramickou nádobou.

Obr. 32. Veleň. Laténský kostrový hrob.

Obr. 33. Veleň. Chata z doby římské.

období pochází pravděpodobně také část sídlištních objektů odkrytých během skrývky v místě plánované výstavby. Z mladšího období pocházejí dva osamocené kostrové hroby s chudší výbavou, která byla složena z bronzového náramku a keramické nádoby náležející do období laténské kultury. Nejmladší sídlištní nález zastoupený reliktem polozahloubeného domu s kůlovou konstrukcí můžeme datovat do doby římské.

Lukáš Baloun

68. Vlkančice, okr. Praha-východ

1. Parc. č. 437/3, 437/5, 1044/1; S-JTSK (linie): 711552/1067985, 711548/1067969.

2. Kabel NN – přípojka pro parc. č. 437/5.

3. Terén pohřbený tělesem mezního pásu plužiny; pozdní středověk/raný novověk.

Rýha o délce 17 m probíhala na východním okraji souvislé zástavby obce od krajnice hlavní komunikace (parc. č. 1044/1) směrem k severu přes pozemek budoucí místní komunikace (parc. č. 437/5) k jižnímu lomovému bodu připojovaného stavebního pozemku (parc. č. 437/3). Výkop přitom překonával krátký svah a hranu bývalé polní meze probíhající ve směru JZ-SV. Pod hlinitým tělesem meze se v hloubce 0,9–1,2 m ukázal povrch staršího pohřbeného terénu tvořeného tmavě šedohnědou hlinitou vrstvou (tl. ca 0,2 m) nad hnědožlutým hlinitým podložím. Tmavá vrstva zapadala do menšího mělkého objektu, s profilem patrným v obou stěnách rýhy. Jednalo se tedy o liniový objekt (š. 0,3 m, hl. 0,25 m), probíhající stejným směrem jako hrana stratigraficky mladšího mezního pásu. Pod jihovýchodním okrajem žlábků (brázdy, strouhy) klesalo podloží i svah meze pod recentní závažku skládkového charakteru do hlubokého silničního příkopu, zbytku původně širší úvozové komunikace. Sběr na výhozu tmavší hlíny, patrně z vrstvy pod tělesem prokopané meze přinesl zlomek hrubší vytáčené redukční hrnčiny.

Jiří Bernat

69. Všenory, okr. Praha-západ

1. Ul. K. Majera, U Dubu; ppč. 305/1, 303, 240/3, 308/1, 308/2, 1221/12; S-JTSK (linie) 753510/1058992, 753574/1059023, 753509/1059156, 753375/1059101, 753610/1059065, 753566/1059043.

2. Liniový výkop; obnova NN.

3. Sídlíště; zemědělský pravěk, raný středověk.

V severovýchodní části obce byla v rámci archeologického dohledu zdokumentována kulturní (?) vrstva a tři objekty sídlištního charakteru. Všechny situace byly zachyceny v liniovém výkopu o šířce 40 cm. Samotné objekty se nacházely v hloubce 60–70 cm od povrchu současného terénu. Vzhledem k tomu, že výkop nebylo možné z technických důvodů rozšířit ani prohloubit, byl zčásti prozkoumán jen jeden z objektů a u ostatních dvou byla ovzorkována a v řezu zdokumentována pouze jejich horní část porušená výkopem.

K nejdůležitějším patří pravděpodobně polozemnice, popř. hliník, zachycený v délce 690 cm, o dosažené hloubce 40 cm. Byly z něj získány pouze dva zlomky keramiky, z nichž první představuje novověkou intruzi a druhý je zařaditelný jen do blíže neurčeného období zemědělského pravěku, dále několik zlomků zvířecích kostí a především několik fragmentů mazanice, z nichž jeden tvoří výplň mezi dvěma kulatinami. Dalším zachyceným objektem je blíže neurčitelná sídlištní jáma nejspíše oválného tvaru zachycená v délce 126 cm, z které pocházejí tři malé atypické zlomky keramiky spadající rovněž do blíže neurčitelného období zemědělského pravěku. Konečně posledním evidovaným objektem je menší mělce zahloubená (kůlová?) jamka obsahující jeden malý zlomek keramiky časově zařaditelný do raného středověku. Kulturní (?) vrstva dosahovala maximální mocnosti 50 cm a jejím vzorkováním byly získány pouze tři zlomky blíže neurčitelné pravěké keramiky.

Přestože se jedná o malou akci, při níž byly zachyceny pouze tři objekty sídlištního charakteru, které se ani většinou nepodařilo přesněji časově zařadit, nepozbývá toto zjištění na významu, neboť se jedná o jedno z mála pozitivních archeologických zjištění učiněných na tomto katastru. Z vlastní vsi Všenory jsou publikovány jen staré nálezy: dva kostěné hřebeny z doby římské a dvě rané středověké záušnice pocházející nejspíše z hrobu (Píč 1902, 573; Sláma 1977, 174). V nedávné době pak bylo učiněno jen drobné archeologické zjištění v ulici Květoslava Mašity, kde byly ve splachových vrstvách zachyceny zlomky středověké a novověké keramiky (Zemanová 2017).

Petra Zemanová

70. Zvířetice, okr. Mladá Boleslav

1. Zřícenina hradu Zvířetice, prostor gotického paláce; S-JTSK (plocha): 702222/1005749, 702215/1005754, 702218/1005758, 702225/1005753.

2. Úprava sklepních prostor gotického paláce.

3. Archeologické terény; středověk–novověk?

Při opravě klenby sklepních prostor gotického paláce hradu Zvířetice byly třemi sondami odhaleny archeologické terény. Převážně se jednalo o suťové záasy klenby a úrovně podlah, s nimiž souvisely i vyrovnávací vrstvy. Bohužel se z vrstev nepodařilo získat dostatečné množství chronologicky citlivého materiálu, což znemožňuje přesnější dataci odkrytých situací. Odkryté terény byly fotograficky a kresebně dokumentovány na řezech.

Jana Kopřivová

71. Židněves, okr. Mladá Boleslav

1. Levobřeží říčky Klenice, na JV okraji obce, parc. č. 125/2, 126/1, 128/1, 128/11; S-JTSK (plocha): 697219/1012935, 697218/1012946, 697288/1012946, 697287/1012934, 697260/1012922, 697258/1012936.

2. Stavba technické a dopravní infrastruktury pro tři rodinné domy.

3. Sídliště; raný–vrcholný středověk; *obr. 34.*

Od října do listopadu 2018 proběhl záchranný archeologický výzkum vyvolaný stavbou komunikace a sítí pro tři rodinné domy v obci Židněves. Na dotčeném území byla provedena mechanická skrývka na úroveň podloží. V části plochy však byla plocha snížena příliš (bez dohledu archeologa), a tak bylo možné zdokumentovat objekty pouze na řezech výkopu. Celkem bylo odkryto 49 objektů. Převážně šlo o sloupové a zásobní jámy. Nejzajímavějším nálezem byla studna s výdřevou, ze které pochází nálezy celých nádob, kovová ucha věder na vodu nebo třeba kovový klíč. Konstrukce byla tvořena ve spodní části čtyřmi trámy umístěnými do čtverce.

V rozích, kde se trámy překrývaly, byly vytvořeny otvory pro usazení svislých sloupů. Mezi rohovými sloupy byly v horizontální poloze naskládány různé široké fošny. Zhruba uprostřed výšky konstrukce byl usazen vodorovně trámek, který byl opracován tak, aby držel rohové sloupy ve svislé poloze a nebortily se dovnitř. Uprostřed byly umístěny dva sloupky, které pravděpodobně nesly nadzemní část konstrukce sloužící k čerpání vody ze studny. Z dřevěné konstrukce byly odebrány vzorky na dendrochronologickou analýzu (doc. Ing. Michal Rybníček, PhD., Ústav nauky o dřevě, Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy univerzity v Brně). Z celkového počtu 12 odebraných vzorků se podařilo získat data u osmi z nich. Ke smýcení dubových kmenů pro stavbu konstrukce došlo v letech 1344–1357. Do 14. století můžeme taktéž zařadit i keramické nádoby, které byly vyzvednuty ze studny.

Z ostatních objektů byly získány zlomky keramiky či mazanice. Dle keramických nálezů můžeme předpokládat, že lokalita byla osídlena již od 12. století, tedy o jedno století dříve než se z písemných pramenů dozvídáme o obci Židněvsi.

Jana Koprivová

Obr. 34. Židněves. Středověká studna.

LITERATURA

- Baloun, L. 2011: Nymburk, okr. Nymburk. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v letech 2009 a 2010, *Archeologie ve středních Čechách* 15, 1176.
- Baloun, L. 2018: Měšice u Prahy, okr. Praha-východ. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2017, *Archeologie ve středních Čechách* 22, 760.
- Beneš, Z. 2013: Klipec, okr. Kolín. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2012, *Archeologie ve středních Čechách* 17, 800–801.
- Beneš, Z. 2016: Cerhenice, okr. Kolín. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2015, *Archeologie ve středních Čechách* 20, 903.
- Bernat, J. 2015: Kostelní Strimelice, okr. Praha-východ. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2014, *Archeologie ve středních Čechách* 19, 858–859.

- Bernat, J. 2015a: Kostelní Střimelice, okr. Praha-východ. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2014, *Archeologie ve středních Čechách* 19, 859.
- Bernat, J. 2017: Kostelní Střimelice, okr. Praha-východ. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2016, *Archeologie ve středních Čechách*, 913–914.
- Bernat, J. 2018: Archeologické doklady středověké výroby mincovních střížků v Kostelních Střimelicích, *Pod Bláníkem* 22 (44), 3/2018, 9–12.
- Bernat, J. 2019: Pozdně středověká ražba falešné mince v Kostelních Střimelicích, *Skalické noviny* 1/2019, 26–27.
- Brousil, R. 1995: Ondřejov v Posázaví. Dějiny městečka a okolí. Praha, 2. vydání podle předlohy vydané v r. 1936.
- Dufek, J. 2018: Sibřina, okr. Praha-východ. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2017, *Archeologie ve středních Čechách* 22, 769.
- Hellich, J. 1922: Nové předhistorické objevy v cukrovaru v Plaňanech, *Památky archeologické* 33, 115–132.
- Hellich, J. 1923: Příspěvek k podobě zaniklých osad na Poděbradsku, *Časopis pro dějiny venkova* 10, 1–18 a 65–78 (reed. *Vlastivědný zpravodaj Polabí* 21, 1981, 2–34).
- Hlásek, D. a kol. 2015: Vrcovice. Hradiště z počátku střední doby bronzové. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum* 10. České Budějovice – Plzeň.
- Kibic, K. ml. – Králová, B. 2010: Ke stavební historii kostela Nejsvětější Trojice v Dobřichově, *Památky středních Čech* 24, 2/2010, 61–71.
- Kos, L. – Langová, M. 2018: Příspěvek k problematice archeologie říční nivy na základě nových nálezů doby římské z Poděbrad, *Archeologie ve středních Čechách* 22, 943–958.
- Kos, L. 2016: Dvě nové lokality mladší doby bronzové na Nymbursku (Nymburk, ul. Palackého třída a Dvory, pol. Na Zádušních), *Archeologie ve středních Čechách* 20, 723–740.
- Králová, J. – Šreinová, B. – Schweigstillová, J. – Šrein, V. 2017: Výzkum strusek a geologických vzorků z archeologického nálezu v Kostelních Střimelicích, *Bulletin Mineralogie Petrologie* 25, 2, 183–190.
- Langová, M. – Hlásek, D. – Erneé, M. v tisku: Befestigte Siedlungen der älteren und beginnenden mittleren Bronzezeit in Böhmen. *Tagungen des Landesmuseum für Vorgeschichte Halle*.
- Mattiello, L. – Lutovský, M. – Kašparová, H. 2019: Raně středověké hroby v Předboji, okr. Praha-východ, *Archeologie ve středních Čechách* 23, 575–581.
- Motyková, K. 2005: Příspěvek k osídlení ve střední a mladší době bronzové na katastru Nymburka, *Archeologie ve středních Čechách* 9, 227–242.
- Motyková, K. 2011: Sídliště kultury nálevkovitých pohárů a hrob kultury se zvoncovitými poháry ve Dvorech u Nymburka, *Archeologie ve středních Čechách* 15, 163–176.
- Nový, P. – Řídký, J. – Šulová, M. 2005: Neolitické osídlení na katastru Horoměřic (okr. Praha-západ). Menší záchranné akce a sběry k r. 2004, *Archeologie ve středních Čechách* 9, 111–141.
- Paolů, I. 1981: Altneolithische Häuser in Böhmen, *Archeologické rozhledy* 33, 534–543.
- Paolů, I. ed. – Zápotocká, M. 2007: *Archeologie pravěkých Čech 3. Neolit*. Praha.
- Píč, J. L. 1902: Praehistorické sbírky, *Památky archeologické* 19, 1900–1901, 573–575.
- Podlaha, A. 1907: Posvátná místa království Českého. Arcidiecése Pražská. Díl IV. Vikariáty Kolínský a Rokycanský. Praha.
- Řídký, J. 2011: Rondely a struktura sídelních areálů v mladoneolitickém období. *Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque* 10. Praha – Brno.
- Sklenář, K. 1992: *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870. Prehistorie a protohistorie*. Praha.
- Sláma, J. 1977: *Mittelböhmen im frühen Mittelalter. I. Katalog der Grabfunde*. Praehistorica 5. Praha.
- Šimek, T. a kol. 1989: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI. Východní Čechy*. Praha.
- Šumberová, R. 2012: Neolitické rondely a hroby v trase obchvatu silnice I/38 mimo Kolín. Předběžná informace o průběhu výzkumu v roce 2008, *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity* M17, 47–64.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2010a: Cerhenice, okr. Kolín. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v letech 2007 a 2008, *Archeologie ve středních Čechách* 14, 979.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2010b: Hořany, okr. Nymburk. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v letech 2007 a 2008, *Archeologie ve středních Čechách* 14, 989.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2011a: Cerhenice, okr. Kolín. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v letech 2009 a 2010, *Archeologie ve středních Čechách* 15, 1155.
- Vávra, M. – Šťastný, D. 2011b: Cerhenice, okr. Kolín. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v letech 2009 a 2010, *Archeologie ve středních Čechách* 15, 1155.
- Wurm, R. 1957: *O skalickém dolování. Vlastivědný sborník Českobrodsko* 1. Praha, 67–73.
- Zavřel, J. 2019: Kostelní Střimelice. Výsledky analýz tří kovových nálezů. Nepublikovaná zpráva.

Zemanová, P. 2017: Všenory, okr. Praha-západ. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2016, Archeologie ve středních Čechách 21, 924.

Zemanová, P. 2018: Hoštice, okr. Praha-východ. In: Lutovský, M. a kol., Terénní výzkumy Ústavu archeologické památkové péče středních Čech v roce 2017, Archeologie ve středních Čechách 22, 754–755.

Field research of the Institute of Archaeological heritage of Central Bohemia in the year 2018

This contribution contains the results of field archaeological investigations carried out by the Institute for Archaeological Heritage of Central Bohemia in the year 2018.

There are 71 excavations listed here in a brief form, which took place in the cadastral areas of 57 communities in Central Bohemia. All positive findings are published: next to large-scale topsoil stripping on multicultural sites, also small-scale actions can be found here, documenting, for instance, a fragment of a cultural layer or an undated situation.

(English by Jan Machula)
